

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Zuzana Šrámková

**Mediální obraz ukrajinské krize ve
zpravodajství vybraných deníků České a
Slovenské republiky**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Zuzana Šrámková**

Vedoucí práce: **PhDr. Petr Šafařík**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

ŠRÁMKOVÁ, Zuzana. *Mediální obraz ukrajinské krize ve zpravodajství vybraných deníků České a Slovenské republiky*. Praha, 2015. 97 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Petr Šafařík

Abstrakt

Bakalářská práce „*Mediální obraz ukrajinské krize ve zpravodajství vybraných deníků České a Slovenské republiky*“ si klade za cíl analyzovat články týkající se ukrajinské krize ve čtyřech celostátních denících v období od 23.11.2013 do 21.2.2014. První část práce je teoretická a charakterizuje použitou metodu práce a terminologii. Věnuje se také stručnému shrnutí historického kontextu vypuknutí ukrajinské krize s ohledem na rusko-ukrajinské vztahy po rozpadu Sovětského svazu. Druhá část práce je analytická a obsahuje podrobnou analýzu vybraných článků, výsledky analýzy a komparace jejich dílčích znaků. V rámci komparace jsou deníky srovnány ve dvou rovinách – národnostní (Česká republika x Slovensko) a politické (pravice x levice). Práce se také soustředí na vliv geografické blízkosti Slovenska s Ukrajinou na vyšší frekvenci výskytu zpráv týkajících se předmětné krize ve slovenských denících v porovnání s jejich českými protějšky.

Abstract

Bachelor thesis "*Media image of the Ukrainian crisis in selected newspapers of the Czech and Slovak Republic*" aims to analyze articles concerning the Ukrainian crisis in four national newspapers within the period from 23rd November 2013 to 21st February 2014. The first part of the paper is theoretical and describes the method and the terminology used by the author. It also briefly summarizes the historical context of the outbreak of Ukrainian crisis with regard to the Russian-Ukrainian relations after the Soviet collapse. The second part is analytical and contains a detailed analysis of selected

articles, the analysis results and comparison of its particular aspects. Within the comparison, newspapers were compared at two levels - national (Czech Republic vs. Slovakia) and political (right vs. left oriented newspapers). Work will also focus on the impact of geographical proximity of Slovakia and Ukraine on the higher frequency of reports on the subject of the crisis in the Slovak dailies in comparison with their Czech counterparts.

Klíčová slova

Ukrajina, EU, Rusko, krize, mediální obraz, MFD, Právo, Pravda, SME

Keywords

Ukraine, Russia, EU, crisis, media representation, MFD, Právo, Pravda, SME

Rozsah práce: 82 164 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne **15. května 2015**

Zuzana Šrámková

Poděkování

Za cenné komentáře a postřehy patří velké díky vedoucímu bakalářské práce panu PhDr. Petru Šafaříkovi a panu doc. PhDr. Jiřímu Vykoukalovi, CSc. Také děkuji celé své rodině za obrovskou pomoc v průběhu psaní, mamince, Tereze Leškové a Ivě Vladíkové za podporu v těžkých chvílích.

**Institut mezinárodních studií
Projekt bakalářské práce**

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Zuzana Šrámková
E-mail:	vrana@tcx.cz
Semestr:	Letní
Akademický rok:	2013/2014
Název práce:	Mediální obraz ukrajinské krize ve zpravodajství vybraných deníků České a Slovenské republiky
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok):	LS 2014/2015
Vedoucí bakalářského semináře:	doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.
Vedoucí práce (není povinné):	PhDr. Petr Šafařík
Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek):	Výběr tématu je zaměřen na monitoring přístupu občanů ČR a SR k relevantnímu, a pokud možno objektivnímu zpravodajství. Vzhledem k faktu, že největší procento populace stále dává přednost tištěným médiím před on-line zpravodajstvím, je práce zaměřena na čtyři nejprodávanější deníky v obou zemích s cílem zhodnotit obsahovou kvalitu informací týkajících se ukrajinské krize.
Předpokládaný cíl (5 řádek):	Práce je zaměřena na dva deníky z každé země, přičemž se liší svou politickou orientací - cílem práce je pak zhodnotit, zda se zpravodajství těchto médií snaží podat ucelený obrázek o probíhající krizi, nebo zda se jedná o (vzhledem k politické orientaci) spíše selektivní výběr informací. Posoudí také, zda má geografická blízkost vliv na frekvenci informací o ukrajinské krizi.
Základní charakteristika tématu (10 řádek):	Práce se bude věnovat problematice obsahové relevance a objektivity zpravodajství nejčtenějších deníků v České republice a na Slovensku. Vzhledem ke skutečnosti, že tištěné zpravodajství patří podle průzkumů stále k preferovanému způsobu získávání informací, je důležité, aby zpravodajství zkoumaných médií bylo, nebo se alespoň snažilo být, vyvážené a objektivní. Ukrajinská krize představuje citlivou problematiku vzhledem k postavení Ruska v mezinárodním prostředí a vyvážené a relevantní zpravodajství médií hraje důležitou roli při řešení patových situací. Vybraná média mají vliv na informovanost obyvatelstva spíše než na samotné rozhodování kompetentních institucí, vezmeme-li ale v potaz, že jde o voliče představitelů států, může mít i důležitý vliv na voličské preference a sekundárně tak i na politickou reprezentaci, která problém řeší. Objektivitu médií proto považuji za jeden z klíčových prvků demokracie a jedním z faktorů, které ovlivňují politické dění.
Předpokládaná struktura práce (10 řádek):	V úvodu práce představí vybrané deníky a problematiku, kterou se články z těchto deníků zabývají. Dále načrtne hypotézy, jejichž platnost bude ověřovat. Celá práce bude rozdělena

do dvou bloků, teoretického, ve kterém budou vysvětleny použité pojmy a metodologie; a analytického, v němž bude provedena analýza článků a poté komparace dílčích výsledků této analýzy mezi jednotlivými deníky. Informace budou zhodnoceny po stránce stylistické, z hlediska použité terminologie a vyváženosti zdrojů, z nichž autoři článků čerpali informace. V závěru autorka zhodnotí dosažené výsledky a ověří platnost hypotéz stanovených v úvodu práce.

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Deník Právo, elektronický archiv deníků SME, Pravda a Mladá fronta DNES

Denis McQuail (2009): *Úvod do masové komunikace*

Tomáš Trampota (2006): *Zpravodajství*

Tomáš Trampota, Martina Vojtěchovská (2010): *Metody výzkumu médií*

Stephan Ruß-Mohl, Hana Bakičová (2005): *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*

Olexandr Bojko, Vladimír Goněc (1997): *Nejnovější dějiny Ukrajiny*

Andrew Wilson (2005): *Ukraine's orange revolution*

Milan Švankmajer (2010): *Dějiny Ruska*

Petra Kuchyňková, Tomáš Šmíd (eds.) (2006): *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*

Podpis studenta a datum

Zuzana Šrámková, 4.6.2014

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí bakalářského semináře

Garant oboru

Seznam použitých zkratk:

- EU – Evropská unie
- MFD – Mladá fronta DNES
- RF – Ruská federace

Obsah

ÚVOD.....	2
I. TEORETICKÁ ČÁST	4
1. METODOLOGIE, VÝCHOZÍ DATA A POJMY	4
1.1. DEFINICE POJMŮ.....	4
1.1.1. <i>Objektivita</i>	4
1.1.2. <i>Bulvarizace</i>	5
1.2. CÍLE A METODA PRÁCE	6
2. CHARAKTERISTIKA POUŽITÝCH PERIODIK.....	8
2.1. VYBRANÉ NOVINOVÉ TITULY	9
3. HISTORICKÝ KONTEXT UKRAJINSKÉ KRIZE	9
3.1. RUSKO-UKRAJINSKÉ VZTAHY PO ROZPADU SSSR	9
3.2. VZTAHY PO ROCE 2004.....	11
3.3. VYPUKNUTÍ UKRAJINSKÉ KRIZE V ROCE 2013	12
II. ANALYTICKÁ ČÁST	14
4. ANALÝZA ČLÁNKŮ MFD.....	14
5. ANALÝZA ČLÁNKŮ DENÍKU PRÁVO	18
6. ANALÝZA ČLÁNKŮ DENÍKU SME	22
7. ANALÝZA ČLÁNKŮ DENÍKU PRAVDA	28
8. KOMPARACE VÝSLEDKŮ ANALÝZ	33
8.1. PROSTOR VĚNOVANÝ TÉMATU UKRAJINSKÉ KRIZE V DENÍCÍCH.....	33
8.2. TERMINOLOGIE A STYLISTIKA ČLÁNKŮ	35
8.2.1. <i>Terminologie</i>	36
8.2.2. <i>Stylistika textů</i>	37
8.2.3. <i>Ideologické rozdělení aktérů</i>	38
8.3. ZDROJE INFORMACÍ V ČLÁNCÍCH.....	39
ZÁVĚR	42
SUMMARY	43
POUŽITÁ LITERATURA.....	44
SEZNAM PŘÍLOH.....	47
PŘÍLOHY	48

Úvod

Na přelomu let 2013 a 2014 došlo na Ukrajině k vypuknutí krize, která se v průběhu února a března 2014 proměnila v konflikt s aktivní účastí Ruska a silnou reakcí mezinárodního společenství včetně USA. Spouštěcím mechanismem bylo odmítnutí podpisu asociační dohody mezi Ukrajinou a Evropskou unií, k němuž mělo dojít po šesti letech vyjednávání mezi oběma aktéry. 21. listopadu oznámil tehdejší ukrajinský prezident Viktor Janukovyč, že jednání mezi jeho zemí a EU pozastavuje a toto prohlášení vyvolalo v Kyjevě masivní protesty, které mnohá média přirovnávala k protestům během tzv. oranžové revoluce z roku 2004.

Probíhající události reflektovala také česká a slovenská média. Předkládaná práce se věnuje analýze a komparaci zpravodajských článků týkajících se ukrajinské krize publikovaných na titulních stranách a v sekcích zpráv ze zahraničí čtyř tištěných celostátních deníků v České republice (MF Dnes a Právo) a na Slovensku (SME a Pravda) v období od 22. listopadu 2013 do 22. února 2014. Počátek zkoumaného období byl stanoven s ohledem na datum, kdy se tématem začala zabývat média, zatímco konec je vymezen dnem, kdy média informují o nejkrvavějších střetech v průběhu krize. Po tomto datu dochází k postupné proměně krize v mezinárodní konflikt se zapojením Ruska, a tím i k proměně mediální reflexe dění. Analýza v tomto rozsahu by již překročila vymezení této práce.

Důvodem pro výběr slovenských a českých médií jsou jazykové schopnosti autorky, které jsou pro analýzu a komparaci textů klíčové. Práce zároveň ověří první hypotézu, zda má geografická blízkost Slovenska s Ukrajinou vliv na vyšší frekvenci výskytu zpráv o tamějším dění v porovnání s českými deníky. Další rovinnou komparace je rovina politická. Volbou levicového, resp. pravicového zaměření deníků chce autorka ověřit druhou hypotézu, že vzhledem k minulosti obou zemí budou levicové deníky vykazovat snahu zlehčovat podíl Ruska na probíhajících událostech, zatímco pravicové deníky se jí pokusí zdůraznit.

Z hlediska literatury práce využívá zdrojů ze dvou oblastí – politicko-historické, která je zaměřena na historii a současné postavení Ukrajiny; a mediální, zabývající se problematikou analýzy mediálních sdělení a zpravodajstvím. V historické části autorka čerpala z titulu *Ukraine's Orange Revolution* od Andrewa Wilsona, která se podrobně zabývá problematikou vypuknutí, průběhu a důsledků oranžové revoluce na Ukrajině a dále z publikace *Nejnovější dějiny Ukrajiny* autorů Bojko a Goněc, která shrnuje

historický vývoj Ukrajiny do roku 1994. Vzhledem k aktuálnosti dění, které není reflektováno odbornou literaturou, se práce z velké části opírá o internetové zdroje.

Problematika médií je rozsáhle zpracovaná jak českými, tak zahraničními autory. Pro účely práce byla použita publikace *Úvod do teorie masové komunikace* Denise McQuaila, která je kvalitní výchozí publikací pro studium masových médií, jejich vlivu na jednotlivce i skupiny a na komunikaci v rámci společnosti. Zaměřuje se také na koncepce týkající se výzkumu masových médií a jejich aplikaci v praxi. *Žurnalistika* Stephana Ruß-Mohla je vhodná z hlediska zacílení na jeden konkrétní sektor zprostředkování informací, velmi přehledně zpracovává problematiku *gatekeepingu* a způsobu výběru událostí do zpráv. Z českých autorů byly pro práci velmi přínosné publikace Tomáše Trampoty *Zpravodajství* a *Metody výzkumu médií*. Vprvním případě jde o titul, který vhodně doplňuje předchozí publikaci *Žurnalistika* specializací na jeden její obor. Vzhledem k zaměření práce na zpravodajské útvary využila práce zejména informací týkajících se vyváženosti a nestrannosti zpravodajství, kniha má ale daleko širší rámec záběru a podrobně rozebírá např. vliv majitelů médií na výběr a prezentaci agendy, proměny vztahů mezi novináři a zdroji nebo návaznosti zpráv, kdy zpráva přebírá prvky seriálového příběhu. Velmi přínosná jsou doporučení autora ohledně další dostupné literatury uvedená na každého zkoumaného tématu. Druhá jmenovaná publikace přehledným způsobem zpracovává jednotlivé metody výzkumu médií, byla tak výchozím zdrojem pro výběr vhodné metody analýzy v této práci. V menší míře práce čerpá z publikace Winfrieda Schulze a kolektivu autorů *Analýza mediálních sdělení*, která byla pro práci přínosná jako doplnění předchozího titulu z hlediska podrobného zpracování metody kvantitativní analýzy a její prezentace na konkrétních příkladech.

Text je rozdělen do dvou hlavních bloků. První, teoretický blok zahrnuje tři části: v první části je popsána metodologie práce a definovány pojmy *objektivita* a *relevance*, s nimiž autorka pracuje jak v analýze, tak následně komparaci. Druhá část obsahuje charakteristiku zkoumaných periodik a vybraných textových útvarů. Třetí část je zaměřena na stručné shrnutí událostí, kterých se týkají analyzované články, a jejich zasazení do širšího historického rámce, tj. počátků, průběhu a důsledků ukrajinské krize.

Druhý blok je analytický a obsahuje provedený výzkum, výsledky analýzy a jejich interpretaci ve vztahu k uvedeným hypotézám.

I. Teoretická část

1. Metodologie, výchozí data a pojmy

1.1. Definice pojmů

Základními pojmy, s nimiž autorka pracuje v rámci analýzy textů, jsou *objektivita*, (*resp.vyváženost a nestrannost*) a *bulvarizace*.

1.1.1. Objektivita

Objektivita je, jak píše McQuail (2009: 367) „složitá kategorie, pokud překročíme jednoduchou představu, že zpráva by měla spolehlivě (a tedy otevřeně) referovat o tom, co se skutečně ve světě děje.“ Ve světě každý den proběhne takové množství událostí, že žádné médium není schopno reflektovat byť jen zlomek tohoto množství tak, aby splňovalo nároky objektivity. Přirozeně tak dochází k již zmíněné selekci zpráv podle míry relevance v rámci daného média – důležitou roli hraje regionální, kulturní a politická blízkost, aktuálnost informace, její vliv na reálný život příjemce informace, pocitová hodnota, a mnoho dalších parametrů.¹ Stanovení objektivitu sdělení je dále komplikováno skutečností, že sama osoba, která objektivitu zprávy „stanovuje“, je určena svými hodnotami, kulturním a sociálním postavením, politickou orientací, náboženstvím, apod. Konkrétně v případě zkoumaného tématu bude objektivní informace jiná pro účastníka demonstrací, který má zájem na dalším jednání vedení Ukrajiny s EU, a zcela opačná pro člena vlády, který jedná ze strachu před sankcemi ze strany Ruska, případně vojáka, který skutečně věří, že jeho země je ohrožena tlakem nacistů a rozpínavostí amerického kolosu. Z tohoto hlediska je již samotný výběr informace, která bude zveřejněna, neobjektivní, protože reflektuje názor toho, kdo zprávu vybírá, na to, zda je důležitá (relevantní), či nikoliv.

Přesto existují parametry, podle kterých lze do určité míry objektivitu sdělení měřit. Nejúčinnější je analýza výskytu hodnotově zabarvené terminologie a různorodosti použitých zdrojů. Z ní je možné (opět do určité míry) určit *nestrannost*

¹ Rozlišujeme proto dva druhy relevance – *externí* a *interní*. Externí relevanci určuje její vliv na společnost nebo politický systém, zatímco interní relevanci rozumíme důležitost jednotlivých dílčích

média a úplnost poskytovaných informací, tj. *vyváženost*.² Z hlediska zdrojů ale např. Ruß-Mohl a Bakičová (2005: 167) upozorňují, že jejich vyváženost není vždy pouze otázkou přístupu k informacím. Zejména ve válkách se stává, že jednostrannost nahlížení dění je způsobena přitažlivostí této interpretace pro čtenáře, případně je v ekonomickém, či politickém zájmu majitele média.

O podobnou situaci se jedná také v rámci zkoumaného tématu, proto se bude práce zaměřovat jak na hodnotové zabarvení textů, tak na množství zdrojů, z nichž autoři článků čerpají své informace. Cílem práce tak není analýza míry objektivivity zkoumaných periodik z důvodů, které byly uvedeny na začátku kapitoly. Zaměří se spíše na vyváženost a nestrannost poskytovaných zpráv, tj. bude zkoumat, z jakých zdrojů autoři článků čerpají své informace a zda texty vykazují znaky, které rozdělují popisované aktéry na „hodné“ a „zlé“.

1.1.2. Bulvarizace

Slovo *bulvár* pochází z francouzského termínu *boulevard*, označující širokou ulici s velkým množstvím lidí. Jirák a Köpplová (2003: 29) spojují nárůst bulvárního tisku od 30. let 19. století s rozšířením čtenářské obce, která ale nebyla dostatečně vzdělaná, aby byl pro ni seriózní tisk přitažlivý. Tomáš Trampota v rozhovoru s Davidem Povolným v roce 2009 uvádí, že „*K bulvarizaci dochází v zásadě na dvou úrovních – na úrovni deníkového trhu růstem podílu čtenářů bulvárních titulů, na úrovni obsahu médií proměnou typů událostí, které se do nich dostávají*“³ V českém prostředí, jak dále říká, je proces bulvarizace vzhledem k malému rozsahu mediálního trhu intenzivnější, než je tomu v ostatních zemích střední Evropy. Velkým problémem je podle jeho slov také skutečnost, že tento proces pokročil už příliš daleko a není pravděpodobné, že by se zde udrželo seriózní komerční médium. Odmítá ale argument, že tento trend je výsledkem snahy médií reflektovat poptávku, tento argument považuje za „*alibismus mediálních organizací*“. Jde mnohem více o snahu snížit náklady a zvýšit zisk, a to i za cenu „*ztráty důvěry publik.*“⁴ Karel Hvižďala k problematice bulvarizace v českém prostředí

skutečností v rámci informace samotné (Hagen, 2004: 53–54).

² Kritérium nestrannosti klade nároky zejména na výběr a využití zdrojů tak, aby bylo možné reflektovat dění z hlediska všech zúčastněných stran (McQuail, 2009: 368).

³ *Bulvarizace médií je už příliš daleko*. Dostupné online na <http://www.online.muni.cz/udalosti/1567-trampota-bulvarizace-medii-je-uz-prilis-daleko#.VVb0w0OHP8o>.

⁴ Tamtéž.

podotýká, že „*U nás často slyšíme, že se slovo bulvár používá buď jako nadávka, nebo se ti, kterých se to týká, vymlouvají, že už dnes nikdo pořádně neví, co to je.*“⁵

Bulvární tisk má ale určité rozpoznávací znaky, mezi něž patří vyšší náklad, než je tomu u seriózního tisku, v zahraničí také síť prodejců – kamelotů, velké titulky a krátké články, nespisovný jazyk, způsob získávání a charakter informací orientovaných na známé osobnosti a jejich soukromý život. (Hvížd'ala, 2011: 79-80)

Nejúspěšnějším bulvárním deníkem v České republice je dlouhodobě *Blesk*, na Slovensku deník *Nový čas*.⁶ Dlouhodobě se také hovoří o postupující bulvarizaci MFD, a to častěji, než v případě ostatních seriózních deníků. V části věnované komparaci výsledků analýzy bude proto věnován prostor pro srovnání míry výskytu znaků bulvárního tisku, konkrétně využití tzv. *human interest stories*, v jednotlivých periodikách s cílem zjistit, zda je skutečně vyšší v případě MFD.

1.2. Cíle a metoda práce

Podle Hageny (2004: 52) mají masová média „...vzhledem ke své veřejně informativní úloze poskytovat občanům informace umožňující racionální účast na politickém procesu.“ Aby tato účast mohla být skutečně racionální, potřebuje mít čtenář přístup k co nejucelenějším informacím o tématu. Informace poskytované médiu však často reflektují ekonomické a politické zájmy jejich majitelů, či provozovatelů. „*O 99% událostí na této planetě se čtenář novin nedozví nic, protože se o nich nedozví ani tisk, ale jako by to nebylo dost, 99% zpráv, o kterých se tisk přece jenom dozví, se k očím čtenáře nedostane, [...] a to proto, že jsou na základě vládnoucích představ shledány příliš nedůležitými, neúplnými, či polemickými,*“ prohlásil bývalý redaktor německé dpa Manfred Steffen.⁷ Události, o nichž se každý den dozvídáme, jsou tak výsledkem selekce, na jejímž konci stojí informace s nejvyšší hodnotou. Trampota (2006: 138) hovoří o jejich *komodifikaci* - informace obsažené v publikovaných zprávách jsou tím, co noviny prodává, jsou generátorem zisku. Je proto důležité si uvědomit, podle jakého klíče jsou zprávy tříděny a vybírány k uveřejnění a vědomě hodnotit vyváženost zpráv poskytovaných médiem.

⁵ Hvížd'ala, 2011: 79.

⁶ Podrobně online na <http://www.abcsr.sk/aktualne-vysledky/archiv-vysledkov/>.

⁷ Cit. dle Ruß-Mohl, 2005: s. 97.

Cílem práce je tedy analyzovat vyváženost a nestrannost článků týkajících se ukrajinské krize na titulních stranách a ve zpravodajských sekcích vybraných deníků, přičemž analyzovány budou všechny články bez ohledu na jejich žánr.⁸ Tohoto cíle bude dosaženo ve dvou fázích.

V první fázi budou analyzovány všechny zpravodajské články otištěné na titulních stranách a v zahraničních sekcích vybraných deníků, týkající se dění na Ukrajině v době od 23.11.2013 do 22.2.2014.

Helmut Sherer (2004: 29) dělí analýzu na hermeneutickou a kvantitativní obsahovou. Vzhledem k tomu, že hermeneutická analýza je vhodnější pro menší objem textů analyzovaných z více různých úhlů, bude pro tuto práci využito metody kvantitativní obsahové analýzy, kterou doplní sémiotická analýza.⁹ Po stylistické stránce se práce zaměří na způsob, jakým jsou informace jednotlivými deníky sdělovány příjemci. Budou zaznamenávány emocionálně zbarvené termíny a míra jejich výskytu v textech.

Dále byla v rámci časového vymezení stanovena čtyři data, kdy proběhly události, které byly z různých důvodů určitými přelomovými okamžiky krize. Tato data jsou definována v analytické části práce. Články z těchto dnů jsou podrobně rozebrány ve druhém bloku práce a jsou na nich prakticky demonstrovány problematické pasáže, které vykazují odchylky od stanovených parametrů objektivity (tj. nestrannosti a vyváženosti) a relevance¹⁰.

Ve druhé fázi bude užito metody komparace ke srovnání získaných dat mezi periodiky. Cílem komparace je potvrdit, resp. vyvrátit platnost tří následujících hypotéz.

1. Média dávají přednost zprávám ze stejného kulturního prostředí, či regionu¹¹, proto se autorka domnívá, že deníky Pravda a SME budou vzhledem k bezprostřední hranici Slovenska s Ukrajinou informovat o tamním dění častěji, než MFD a Právo.

⁸ Důvodem pro zařazení všech zveřejněných článků bez ohledu na jejich žurnalistický žánr je ten, že hlavním cílem práce je analýza mediálního obrazu ukrajinské krize ve vybraných denících a autorka je toho názoru, že zaměření na určitý žánr by podstatně zmenšilo objem zpracovávaných dat. Tím by výsledky analýzy nebyly v rámci zadaného tématu relevantní, protože by šlo jen o určitou část mediálního obrazu ukrajinské krize např. v rámci reportáží.

⁹ Metoda obsahové analýzy je spojována se jménem Bernarda Berelsona a její velkou výhodou je, že poskytuje objektivní výsledky nezávislé na osobě, která ji provádí. Zároveň je schopna srovnávat obsahy různých médií a výsledky strukturovaně prezentovat v tabulkách a grafech. Sémiotická analýza se zabývá odkrýváním významů mediovaných sdělení a analyzuje prvky (znaky), z nichž se zpráva skládá (Trampota, 2010: 103, 118).

¹⁰ Viz kapitola 1.2 Definice pojmů.

¹¹ Srov. např. Ruß-Mohl, 2005, s.104.

2. Druhá hypotéza je postavena na pravolevém rozdělení deníků. Autorka očekává, že levicově zaměřené deníky (vzhledem k tomu, že obě země byly součástí sovětského bloku) budou mít tendenci relativizovat probíhající události ve prospěch proruský orientovaného vedení Ukrajiny, případně nebudou zveřejněny informace, které by ruskou stranu „poškozovaly“, zatímco pravicové deníky budou vykazovat snahu o zveličení ruského podílu na probíhajících událostech.
3. Třetí hypotéza se opírá o v posledních letech často diskutovanou postupující bulvarizaci nejčtenějšího seriózního deníku v ČR Mladé fronty DNES. V rámci komparace budou data získaná analýzou porovnána s cílem určit míru bulvarizace ve všech denících a na základě srovnání výsledků určit, zda deník MFD inklinuje k bulvárnímu vyjadřování více, než je tomu u ostatních periodik.

2. Charakteristika použitých periodik

V dubnu 2013 provedla společnost *Newton Media* na Slovensku průzkum, ve kterém 500 respondentů odpovídalo na soubor otázek týkajících získávání zpravodajských informací. Většina z nich se domnívala, že důvodem, proč lidé čtou i v době online médií noviny, je zvyk, snaha získat informace, nebo se pobavit. Výsledky tohoto průzkumu naznačují, že přestože počty prodaných výtisků tištěných periodik v průběhu posledních let vytrvale klesají¹², stále představují důležité médium, které dokáže ovlivnit názory a myšlení velkého množství lidí¹³, což byl důvod výběru tištěných novin jako zdroje analyzovaných článků. Pro výběr konkrétních novin byla stanovena čtyři kritéria: teritoriální pokrytí, periodicitu, profilace a politická orientace.

V souladu se stanovenými kritérii byly zvoleny čtyři nejčtenější celostátní tištěné deníky, které se profilují jako seriózní a orientují se na levicově, nebo pravicově smýšlející čtenáře. Důvody pro výběr takto definovaných zdrojů jsou dva: a) dojde tak k

12Grafy týkající se prodejnosti tištěných deníků na Slovensku v letech 2006 - 2013 jsou dostupné online na <http://medialne.etrend.sk/tlac/vacsina-dennikov-vlani-klesala-este-prudsie-ako-pred-rokom.html> a v České republice v letech 2009-2012 na <http://www.mediaguru.cz/2013/02/rozdil-mezi-bleskem-a-mf-dnes-se-snizil/#.VR2IHI-aAUR>; a v letech 2012 – 2014 na <http://www.mediaguru.cz/2014/06/prodej-novin-denik-stahuje-naskok-mf-dnes/#.VR2H5I-aAUQ>.

Podrobněji viz *Průzkum: Proč se čtou noviny?* [online]. Dostupné na <http://www.newtonmedia.cz/cs/mediainfo-cz/svet/pruzkum-proc-se-ctou-noviny/detail>.

zahrnutí podstatné části čtenářů tištěných novin; a b) rozdělení periodik na dvou úrovních (Česko x Slovensko; pravice x levice) bude využito v následné komparaci.

2.1. Vybrané novinové tituly

Z výsledků průzkumu čtenosti tištěných periodik za rok 2014 společnosti *Median s.r.o.* vyplývá, že k nejčtenějším seriózním placeným deníkům v ČR patří Mladá fronta DNES (dále jen MFD) s průměrným měsíčním prodejem 171 234 kusů, následována deníkem Právo s počtem 94 970 průměrně prodaných výtisků za měsíc¹⁴. Podle průzkumu provedeného na Slovensku společností *Kancelária pre overovanie nákladov tlače ABC SR* je nejprodávanějším seriózním deníkem za rok 2014 deník SME s průměrným měsíčním prodejem 39 917 kusů¹⁵. Deník Pravda není v průzkumech společnosti ABC SR uvedena, ale podle vlastních údajů byl v roce 2014 jeho průměrný měsíční prodej 48 212 kusů¹⁶. Jako nejčtenější seriózní periodika tak byli tyto čtyři deníky vybrány jako zdroje analyzovaných článků.

3. Historický kontext ukrajinské krize

Následující část práce se věnuje shrnutí událostí, které vedly k vypuknutí krize v závěru roku 2013. Vzhledem k roli, jakou Rusko sehrálo v rozhodnutí prezidenta Janukovyče nepodepsat připravenou dohodu s EU, bude část prostoru věnována také vztahů mezi oběma zeměmi od rozpadu Sovětského svazu.

3.1. Rusko-ukrajinské vztahy po rozpadu SSSR

Vývoj vnitropolitické situace obou zemí po roce 1991 je bezprostředně spjat s rozpadem Sovětského svazu a zásadní změnou bezpečnostní situace ve světě po skončení studené války. Rusko se ocitlo v pozici, kdy bylo nuceno nově definovat jak

14 Kompletní výsledky průzkumu jsou dostupné online na http://www.median.cz/docs/MP_2014_zprava.pdf.

15 Údaje jsou převzaty z archívu výsledků společnosti Kancelária pre overovanie nákladov tlače ABC SR dostupných online na <http://www.abc.sk/aktualne-vysledky/archiv-vysledkov/>.

16 Vzhledem k charakteru dat, které nejsou potvrzeny analýzou nezávislé organizace nelze jednoznačně spoléhat na jejich pravdivost, proto jsou v práci uvedena pro představu prodeje daného periodika, a přestože podle těchto dat by se Pravda v žebříčku umístila před deníkem SME, ponechává ji autorka bez umístění tak, jak je uváděn v analýzách nezávislých společností. Počet prodaných kusů deníku Pravda je převzat z jeho tiskové zprávy dostupné online na http://data.pravda.sk/sk/download/PDF/Predaje_dennik_Pravda_2014.pdf.

svou vnitrostátní, tak zahraniční politiku, a také v případě vztahů s bývalými sovětskými republikami šlo o určení zcela nové zahraničněpolitické strategie. Ta byla závislá na potřebě Ruska zachovat si statut globální velmoci a udržet krok s vývojem USA, Rusko mělo tudíž zájem na udržení pozice velmoci v rámci postsovětského regionu. Vzhledem ke stávající špatné ekonomické i sociální situaci, umocněné vnitrostátní nestabilitou, šlo o poměrně obtížně dosažitelný cíl. Nově vznikající postsovětské státy představovaly pro Ruskou federaci ztrátu velké části vlastní hranice se zeměmi střední Evropy - cílových zemí pro dodávky ruských energetických surovin a zdrojů významné položky v ruských rozpočtových příjmech.

Postavení Ukrajiny se v důsledku výše popsaného vývoje zásadně proměnilo. Země vyhlásila svou nezávislost v roce 1991 po referendu, v němž se pro osamostatnění vyjádřilo 90,3% hlasujících¹⁷. K 1. lednu 1993 uznalo její nezávislost 132 zemí světa (Bojko, Goněc, 1997: 242). I ona však musela čelit vnitrostátním problémům. Až do přijetí nové ústavy v roce 1996 se potýkala s rozporů týkajícími se exekutivních pravomocí a postavení premiéra, prezidenta a Nejvyšší rady Ukrajiny¹⁸. Výrazná změna nastala po předčasných prezidentských a parlamentních volbách v roce 1994, v nichž získaly většinu levicové prorusky orientované strany a novým prezidentem se stal někdejší premiér Leonid Kučma¹⁹. Tento výsledek vedl nejen ke změně zahraničněpolitického kurzu, ale také výraznou měrou pomohl ke stabilizaci vztahů s RF²⁰.

Leonid Kučma byl zvolen prezidentem i v roce 1999, ale i přes jeho vstřícnou politiku vůči RF se vzájemné vztahy obou zemí potýkaly s problémy v řadě oblastí. Existence SNS sice napomohla do značné míry „civilizovanému“ rozpadu SSSR, spory mezi státy se ale objevovaly stále, a jak poznamenávají Bojko a Goněc (1997: 241), „nejnebezpečnější třetí plochy vznikly mezi Ukrajinou a Ruskem.“ Problematické bylo vyřešení postavení Černomořského loďstva, která představovala okolo 10% celkového válečného námořnictva SSSR. Hodnota loďstva se pohybovala okolo 80 miliard USD.

17 Podrobněji k referendu např. <http://wnu-ukraine.com/about-ukraine/history/ukrainian-independence/>.

18 Duleba, A.: *Ukrajina a Slovensko: Geopolitické charakteristiky vývinu a medzinárodné postavenie Ukrajiny. Implikácie pre Slovensko*, VEDA, Bratislava 2000, s. 204-207.

19 Blíže viz např. Kopeček, L., Kubová, O.: *Ukrajina*, in: Kubát, M. a kolektiv, *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*, Praha, Eurolex Bohemia s.r.o. 2004, s. 405-406.

²⁰ Předvolební kampaň Leonida Kučmy byla postavena na prorusky orientované zahraniční politice a posílení ekonomických vazeb s Ruskem. Slíbil také protikorupční politiku a zlepšení statutu ruského jazyka. Blíže k volebním výsledkům na Ukrajině např. Kopeček, L., Kubová, O.: *Ukrajina*, in: Kubát, M. a kolektiv, *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*, Praha, Eurolex Bohemia s.r.o. 2004, s. 405-406.

Problémem však nebyla pouze v rovině ekonomické, ale také politické a strategické. Pro Rusko bylo z bezpečnostního hlediska obtížné vyrovnat se s osamostatňováním jednotlivých částí postsovětského prostoru a vyvíjelo veškeré úsilí k jeho reintegraci.²¹

Druhou oblastí byl status Krymu, který se ukázal klíčovým během vývoje vzájemných vztahů od roku 2013. Poslední oblastí, kterou zejména Ukrajina řešila už od 90. let, byla její závislost na ruských energetických surovinách, zejména zemním plynu²².

3.2. Vztahy po roce 2004

Důležitým milníkem se stala tzv. *oranžová revoluce* v roce 2004, která zásadním způsobem přispěla k rozdělení obyvatel země do dvou táborů: prozápadního, situovaného na agrárním západě země; a proruského, který zahrnoval východní industrializované regiony s ruský mluvícím obyvatelstvem. Prorusky smýšlející vítěz kontroverzních prezidentských voleb z roku 2004, Viktor Janukovyč, byl v důsledku masových protestů a nařčení ze zfalšování výsledků ze strany ukrajinské opozice²³ nahrazen prozápadně orientovaným Viktorem Juščenkem. Pod jeho vedením nastoupila země proevropský kurz (např. zrušením víz pro občany EU) a začala se vymaňovat z ruského vlivu. Juščenko však byl populární spíše v zahraničí, na domácí půdě jeho postupně klesala, a to i v důsledku rozepří v průběhu roku 2005 s Julií Tymošenkovou, s níž vytvořili „*oranžový tábor*“.²⁴ V prezidentských volbách v roce 2010 byl se ziskem pouhých 5, 5% z boje o prezidentské křeslo vyřazen. Legitimním vítězem se po přezkoumání výsledků hlasování na základě stížnosti ze strany dalšího kandidáta, již zmíněné Julie Tymošenkové, stal jeho rival z předešlých prezidentských voleb, Viktor Janukovyč²⁵.

Pro Rusko znamenal tento výsledek obnovení možností spolutvářet podobu ukrajinské zahraniční politiky (přestože Janukovyč veřejně prohlašoval, že proevropské

21 Podrobněji viz např. Švankmajer, Milan. *Dějiny Ruska*. Praha: NLN, 2010. s. 492.

22 Blíže viz BOJKO, Olexandr; GONĚC, Vladimír. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. Brno: Jota, 1997. s. 241.

23 Velmi poutavě mapuje průběh voleb a celou revoluci Andrew Wilson ve své publikaci *Ukraine's orange revolution* - uvádí například přepis telefonických hovorů mezi aktéry voleb a velmi přehledně specifikuje jejich vzájemné vztahy. V knize najdeme i zajímavý obrazový materiál, jako např. volební plakáty, apod.

24 Je paradoxní, že právě tyto spory přivedly Rusko znovu na scénu poté, co vývoj na Ukrajině dával naději, že budou posíleny její vazby spíše evropským směrem. (Laryš, 2006 :74)

25 Podrobně k prezidentským volbám 2010 viz *Ukraine presidential election 17 January and 7 February 2010, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report*, dostupné na

směřování Ukrajiny bude zachováno i během jeho funkčního období) a také naději na dokončení plánu ekonomické integrace regionu, kterou vypracoval prezident Putin v roce 2001.²⁶

3.3. Vypuknutí ukrajinské krize v roce 2013

21. listopadu 2013 prezident Janukovyč odmítl podepsat dojednanou dohodu mezi Ukrajinou a Evropskou unií. Pro mnoho zahraničních pozorovatelů byl tento krok velkým překvapením a zároveň zmařením příprav, které trvaly šest let²⁷. Reakce Ukrajinců byla velmi silná – v zemi se zvedla vlna protestů a demonstrací volajících nejprve po obnovení rozhovorů, postupně i po odstoupení Janukovyče z úřadu prezidenta, označovaných jako *Euromajdan*²⁸. V noci 30. listopadu došlo ke střetům mezi demonstranty a speciálními jednotkami Berkut²⁹, které vyvolaly kritiku mezinárodního společenství a dostaly Janukovyče pod silný tlak, aby zastavil násilí a usiloval o uklidnění situace. Došlo také k zintenzivnění protestních akcí a původní požadavky na obnovení bilaterálního jednání mezi Ukrajinou a EU se změnily na potrestání všech osob zodpovědných za organizaci akce ze strany Berkutu a později i odstoupení prezidenta Janukovyče a uspořádání předčasných voleb.

Ani následná vyjednávání mezi Janukovyčem a vůdci Euromajdanu však nepřispěla ke stabilizaci země. Janukovyč byl obviňován, že pouze získává čas a oddaluje další jednání. Situace se dále vyostřila v průběhu ledna, kdy došlo ke schválení zákonů, které výrazně omezovaly osobní svobody Ukrajinců - omezovaly například svobodu shromažďování, zpřísnily podmínky pro vedení protestů (zákazem protestovat v helmě), byly zavedeny tresty pro pomluvu vládních úředníků, což výrazně zasahovalo do svobody tisku a zákaz stavění stanů na veřejných prostranstvích, do

<http://www.osce.org/odihr/elections/ukraine/67844?download=true>.

²⁶ Plán se skládal ze tří fází. První fází měla být zóna volného obchodu, druhou celní unie a třetí ekonomická unie. Cílem bylo propojit ekonomické sektory zemí postsovětského prostoru do takové míry, aby jejich případný příklon k Evropské unii nebyl možný. (Laryš, 2006: 42-43)

²⁷ Podrobněji viz *Ukraine aligns with Moscow as EU summit fails*. (Dostupné online na <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/29/ukraine-yanukovich-moscow-eu-summit>).

²⁸ Berkut je údernou složkou ukrajinských bezpečnostních sil, která vznikla v roce 1992 jako nástupce ruského miličnického oddílu speciálního určení OMON. Podrobněji viz <http://www.bbc.com/news/world-europe-25895716>.

²⁹ Berkut je údernou složkou ukrajinských bezpečnostních sil, která vznikla v roce 1992 jako nástupce ruského miličnického oddílu speciálního určení OMON. Podrobněji viz <http://www.bbc.com/news/world-europe-25895716>.

určité míry symbolu oranžové revoluce³⁰. Protesty Ukrajinců umocněné sílící zahraniční kritikou donutily prezidenta Janukovyče k vyjednávání a 28. ledna 2014 také k rezignaci Mykoly Azarova na premiérský post. Janukovyč se kulatého stolu se sešel se zástupci opozice - Vitalijem Kličkem, Arsenijem Jaceňukem a Olehem Ťahnybokem s nabídkou na premiérské křeslo pro Jaceňuka, ten ale prezidentovu nabídku odmítl s podezřením, že jde o snahu rozdělit opoziční tábor, a dál společně se svými kolegy požadoval zrušení kontroverzních zákonů a uspořádání předčasných prezidentských i parlamentních voleb³¹.

Ke kritickému obratu došlo 18. února, kdy nasazení snajpeři³² použili ostrou municí a jejich zásah měl za následek několik desítek mrtvých a zraněných jak na straně demonstrantů, tak policie.³³ Tento akt byl natolik zásadní, že vládní stranu opustilo několik poslanců a ztratila v ukrajinském parlamentu většinu. Prezident Janukovyč v oficiálním oznámení slíbil vypsání nových voleb a návrat k ústavě z roku 2004, která výrazně omezovala prezidentské pravomoci.³⁴ 22. února zvolil ukrajinský parlament prozatímním prezidentem Oleksandra Turčynova a Janukovyč, přes své televizní prohlášení, že neopustí zemi³⁵, uprchl do ruského exilu.

Datem 22.2.2014 také končí perioda, která se týká článků použitých v analýze. V průběhu následujících dnů, a zejména pak v březnu 2014, dochází k aktivnímu zapojení Ruska do dění na Krymském poloostrově, čímž se charakter ukrajinské krize zásadně mění a transformuje se v mezinárodní konflikt³⁶.

³⁰ Události na Ukrajině v lednu 2014. Dostupné online na <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-lednu-2014-000110>.

³¹ Podrobně *Ukraine Opposition Vows To Continue Struggle After Yanukovich Offer*. Dostupné online na <http://www.rferl.org/content/protesters-police-tense-standoff-ukraine/25241945.html>.

³² Z pozdějších zpráv vyplývá, že zbraně, které snajpeři použily, patřily vládním vojákům, samotná totožnost ostřelovačů se ale nepotvrdila. Viz podrobně *Ukraine crisis: What we know about the Kiev snipers*. Dostupné online na <http://www.bbc.com/news/world-europe-26866069>.

³³ Bližší popis událostí včetně autentických videí viz např.

³⁴ Bližší *Janukovyč přišel se smířčí dohodou, jež ho omezí. Opozice na ni kývla*. Dostupné online na http://zpravy.idnes.cz/protesty-na-ukrajine-21-unora-2014-dm7-/zahranicni.aspx?c=A140221_074533_zahranicni_im.

³⁵ Video zveřejněné 22.2.2014, dostupné online na <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/10655624/President-Yanukovich-says-he-will-not-resign.html>.

³⁶ Většina autorů, kteří se věnují problematice ukrajinské krize od jejího počátku až do současnosti, používá pro dění v posledních únorových dnech v Kyjevě a na Krymu označení *válka*.

II. ANALYTICKÁ ČÁST

V tomto bloku práce budou analyzovány články, které byly v jednotlivých denících otištěny v důsledku vybraných důležitých událostí během ukrajinské krize³⁷. Jedná se o datum 22.11.2013, kdy deníky reflektují rozhodnutí prezidenta Janukovyče nepokračovat v rozhovorech s EU; 2.12.2013, kdy se články věnují nasazení oddílů speciálních jednotek Berkut proti demonstrujícím Ukrajincům; příspěvky ze dne 21.1.2014, které reflektují velký obrat v charakteru protestů a odpovědi na ně ze strany ukrajinského vedení a konečně články ze dne 21.2.2014, které jsou ze sledovaného období nejrozsáhlejší.

4. Analýza článků MFD

Mladá fronta DNES uveřejnila ve zkoumaném období celkem 67 článků, z tohoto počtu jich bylo 11 umístěno na titulní straně, ve dvou případech titulní strana obsahovala odkaz na článek uvnitř novin. Pokud nešlo o zprávy přejaté ze zpravodajských agentur, byli jejich autory reportéři Luboš Palata, Petra Procházková a Adéla Dražanová, přičemž všichni poskytovali informace přímo z Kyjeva. V devíti případech se jednalo o zprávu převzatou z ČTK.

22.11.2013 ČTK: **Vláda zastavila sbližování s EU**

Stejně jako ostatní periodika, také MFD informovala čtenáře o Janukovyčově odmítnutí podepsání asociační dohody s EU hned druhý den poté, co k události došlo, tedy 22.11.2014. Zpráva je umístěna v oddíle *ZE SVĚTA* v sekci *Krátce* a je převzata z ČTK. Zpráva je prostá jakýchkoli emocionálně zabarvených termínů, souvětí jsou krátká a výstižná, bez nadbytečných informací.

Touto zprávou věnovala MFD v tento den tématu ukrajinské krize nejméně prostoru ze všech zkoumaných periodik.

2.12.2013 Luboš Palata: **Buldozer vyjel proti policejním těžkooděncům.**

Reportáž Luboše Palaty je prvním příspěvkem týkajícím se ukrajinské krize

³⁷ Data představují dny, kdy události reflektují sledovaná média.

umístěným na titulní straně. Je doplněn fotografií davu demonstrujícího na kyjevském náměstí, v popředí vlaje ukrajinská vlajka a obsahuje odkaz na pokračování uvnitř vydání, který je ale chybný (odkazuje na stranu A6, zatímco pokračování článku se nachází na straně A7). Pojednává o zásadním obratu ve vývoji situace na Ukrajině, kdy došlo k nasazení speciálních jednotek Berkut proti demonstrantům v Kyjevě. Nejčastěji vyskytující se slova jsou obměny slov *demonstrace*, *demonstranti*, *revoluce*, objevuje se poprvé termín *radikál*, *radikálové*. Pokračování textu uvnitř deníku se zabývá historickými souvislostmi s probíhajícím děním, ale působí spíše dojmem vyprávění pamětníka, než reportáže. Obsahuje opět velké množství hovorových vět, např. „*Ceaușescu, jak známo, skončil špatně (je-li takový výraz vhodný pro popravu zastřelením)*“. Citace kyjevského periodika, které se o situaci vyjádřilo, že „*Je to návrat do středověku. Lidé se před bitím schovávají v kostele*“ působí pateticky. V článku jsou citově zabarvené termíny jako *brutální*, *šokující*, *křik*, *krev*. Z Palatovy věty „*Sám Janukovyč během soboty vydal prohlášení, které nikomu a ničemu nepomohlo: zřekl se odpovědnosti za brutalitu Berkutu*“ je zřejmý jeho postoj k celému incidentu i k roli Viktora Janukovyče, když jinak relativně korektní prohlášení ukrajinského prezidenta staví do negativního světla.

23.1.2014 *Luboš Palata:* **Barikády, oheň, snajpři... V Kyjevě jde o život.**
Kyjevská revoluce tone v krvi

Tento článek se týká eskalace napětí mezi ukrajinskými demonstranty a policejními jednotkami a navazuje na texty, v nichž MFD informovala o násilí v Kyjevě v předchozích dvou dnech. Na titulní straně zabírá článek přibližně 2/3 prostoru, je doprovázen fotografií dvou těžkooděnců táhnoucích za padajícího sněhu muže, který se podle popisku pod fotografií „*odmítl dobrovolně vzdát*“, stejně tak ale může jít o raněného, v pozadí postávají skupinky lidí a scéna nevypadá, že by se odehrávala na bojišti.

Palata se věnuje nárůstu násilí, ke kterému dochází během střetů. Z jeho popisu vyplývá, že jde hlavně o nepřiměřenost zásahů policie, emočně nejsilněji zabarvená slova vyskytující se v části na titulní straně MFD jsou *brutalita*, *brutálně*, *válka*, *krev*. Pokračování článku na straně A6 je rozděleno do sedmi částí, z nichž každá je uvedena otázkou, na kterou autor odpovídá v textu. Otázky jsou také sestaveny Palatou, jsou věcné a skutečně reflektují témata, která by mohla čtenáře zajímat. Až na mírně patetické vyznění nadpisů obou částí článků jde o stylisticky čistý a vyvážený text. V

budoucím vývoji předpokládá spíše demisi ukrajinského premiéra Mykoly Azarova, než odstoupení prezidenta Janukovyče.

21.2.2014 *Luboš Palata:* **Ostrými pálí do lidí**

V tomto vydání zaujímá problematika dění na Ukrajině největší prostor od začátku zkoumaného období.

Na titulní straně deníku Palata popisuje průběh eskalace napětí od 18.2.2014. V nadpisu je použito termínu „*lidí*“, nikoliv demonstrantů, a není uvedeno, kdo je střelcem. V úvodní části textu je uvedena informace o obětech jak na straně demonstrantů, tak policistů. Článek je doplněn fotografií, na které je přenášen zraněný účastník demonstrací. Vyjednávání mezi Janukovyčem a představiteli diplomacií šesti evropských zemí označuje Palata jako *poslední záchrannou brzdu* celé situace. V závěru článku opět značně dramaticky shrnuje svou vizi budoucnosti Ukrajiny, pokud nedojde ke kompromisu: „*Po tisících mrtvých se Ukrajina změní v diktátorský režim. Krym se připojí k Rusku, nebo se celá Ukrajina stane pouhým satelitem Moskvy. A armáda bude po léta potlačovat partyzánské oddíly v lesích západní Ukrajiny. Tomu se ještě včera snad dalo vyhnout. Snad.*“ Predikce budoucího vývoje je v mnoha případech přínosnou součástí zpravodajství, ta Palatova je ale značně neprofesionální a hodí se spíše do divadelní hry než do zpravodajské zprávy.

Petra Procházková: **Krví zalitý Majdan, kameny i kalašnikovy**

Článkům Petry Procházkové jsou věnovány strany A2 a A3. V první části rekapituluje události na Krymu, žádost o pomoc Ruska, i náznaky, že by se Krym mohl rozhodnout pro připojení k RF. Další zpráva je věnována odchodu ukrajinských olympioniků ze Soči a poslední sdělení se týká informací o snaze bohatých lidí opustit bezpečnostně nestabilní zemi. Tyto krátké zprávy působí jako převzaté z tiskových agentur a po stránce stylistické jsou napsány korektně, autorka na několika místech cituje zahraniční agentury.

V rozsáhlejší příspěvku líčí utrpení muže, který během bojů přišel o svého syna a hodnotí jeho podíl na protestech: „*Jako občan vím, že tady na Majdanu měl co dělat. Jsem rád, že tu byl. Ale jako otec...*“ *muži se zlomí hlas.* „*Jako otec jsem u konce sil.*“ Procházková dále cituje ukrajinskou lékařku, která je přesvědčená, že demonstranti jsou zabíjeni profesionálními ostřelovači. V návaznosti na tyto informace se v dalším rozsáhlém příspěvku zamýšlí nad původem zbraní, které v bojích použili demonstranti.

Větou „*Pomineme-li podobné, patrně účelově šířené pověsti, jisté je, že demonstranti získali pušky v obsazených vládních budovách,*“ reaguje na informace, že opozici dodávají zbraně muslimští extremisté. Vzhledem ke „hladu“ médií po senzaci týkající se islámu a islámského radikalismu lze tuto větu považovat za snahu o jasný a objektivní úsudek pisatelky. Přestože autorka popisuje silně emotivní události, dokázala se ve svých článcích vyhnout přehnanému patosu. Články jsou doprovázeny bohatým fotografickým materiálem, který je vzhledem k popisovaným událostem adekvátní a bez zbytečné brutality znázorňuje vážnost situace. V textu jsou i sdělení, která mají dokreslit situaci v Kyjevě, působí ale nadbytečně, např.: „*Ovšem o pár ulic dál je možné vidět starší lidi, jak jdou na procházku s vnučkou nebo venčí své psy*“ Autorka také identifikuje jednu z radikálních skupin demonstrantů: „*Jsou tu také takzvaní tituškové. V kriminálním prostředí jsou to lidé na špinavou práci: někoho zavraždit, zmlátit, mučit.*“ Slova, která v článcích používá a mají silné citové podbarvení jsou *masakr, krev, krvavý, krveprolití, smrtící*.

*Adéla Dražanová: **„Připadá mi, jako bychom se už úplně přestali bát“***

Článek je uveden s fotografií plamenů, které pohlcují fotografii prezidenta Janukovyče. Text by bylo možné citovat jako příklad bulvárního sdělení téměř celý. Autorka podává informace k dění formou dramatického příběhu obyčejných lidí, např. pohledem vnučky babičky Niny, která žije nedaleko Majdanu. „*Tam, kde jsem před časem lízala zmrzlinu, a slunila se na lavičce, jsou teď barikády a zapálená auta,*“ cituje Dražanová vnučku, která „*Je premiantkou plzeňského Mikulášského gymnázia.*“ Autorka se tímto způsobem pokouší přiblížit tragédii i lidem v ČR: „*Zkuste si to představit v prostředí bližším. Praha. Staroměstské náměstí a několik přilehlých ulic. Na střechách jsou ostřelovači.[...] Křik a nářek.*“ V jedné z posledních vět se vyskytuje neprofesionálně působící dramatizace, když autorka píše, že hlavní kyjevské náměstí, „*Ono tragické jeviště prostě včera zkropily další litry, či snad hektolitry krve.*“ Výjimkou jsou pouze krátké pasáže, v nichž informuje o vývoji situace ve Lvově a ostatních oblastech západní Ukrajiny. V článku najdeme četné emočně zbarvené termíny: *zvěrstva, brutality, krvavé jeviště, tragické jeviště*.

*Luboš Palata: **Unijní trojka šéfů diplomacií se stala poslední nadějí pro mír***

V dalším článku vydání MFD z 21.2.2014 píše L. Palata o snaze evropských politiků jednat s prezidentem Janukovyčem a najít diplomatické řešení situace na

Ukrajíně. Autor cituje závěry z jednání mezi ministry zahraničí evropských zemí, které prozatím nepřinesly výsledky. Jeho text je doplněn fotografií šéfky evropské diplomacie Catherine Ashtonové. Text neobsahuje žádné emočně zabarvené termíny ani jinak problematická spojení.

*Eva Moniová: **Ukrajinci se bojí o své peníze***

*Jitka Vlková: **Dostat se do Kyjeva? Těžké, stěžují si české firmy***

Dva závěrečné články na straně A6 se týkají ekonomické dimenze ukrajinské krize. Eva Moniová se zaměřila na dopad událostí na ukrajinskou ekonomiku, zatímco Jitka Vlková nahlíží problematiku hledáčkem českých obchodníků, kteří se pokoušejí proniknout na ukrajinský trh. Oba články jsou ojedinělé svým náhledem na probíhající dění, žádný z ostatních sledovaných deníků nepodává informace z ekonomického úhlu pohledu. Moniová popisuje paniku Ukrajinců, kteří ve strachu ze ztráty úspor hromadně vybírají své finance z bank. Text ilustruje napětí, kterým ukrajinská společnost prochází a staví do lehce negativního světla požadavky, které Evropská unie předložila Ukrajině jako podmínky ekonomické pomoci v době nestabilního kurzu ukrajinské měny „*EU však pomoc podmínila tvrdými reformami a dalším oslabením národní měny, které by pomohlo exportérům. Zároveň by však významně zdražilo dovoz*“ a ilustruje komplikovanost zavedení restriktivních opatření „*EU také požaduje omezení podpory domácnostem nakupujícím plyn, kterou si vláda kupuje jejich politickou podporu*“. Článek je doplněn grafy o vývoji ukrajinské ekonomiky a měny. Jitka Vlková svůj článek postavila na pohledu českých exportérů, pro které probíhající krize představuje komplikaci pro dodávky zboží vyváženého na Ukrajinu, případně pro plnění uzavřených smluv na realizaci developerských projektů. V článku jsou opět obsaženy informace o snaze Ukrajinců „*dostat své peníze ze země*“, např. prostřednictvím nákupu nemovitostí v zahraničí.

Oba články doplňuje sloupek, který popisuje bohaté muže Ukrajiny, uvedený nadpisem „*Komu patří Ukrajina*“.

5. Analýza článků deníku Právo

Deník Právo otiskl ve sledovaném období celkem 86 článků týkajících se tématu ukrajinské krize, z nichž pět bylo umístěno na titulní straně. Pokud nešlo o zprávy

přejeté z tiskových agentur, byl jejich autorem Michael Švec, který zprávy o dění podával přímo z Kyjeva.

22.11.2013 Michael Švec: **Kyjev otočil: přiblížení s Unií nyní nechce**

„Ukrajinská vláda se náhle hluboce sklonila před Kremlem. Politika brutálního nátlaku zjevně funguje,“ cituje Michael Švec švédského ministra zahraničí Carla Bildta. Článek je napsán se snahou seznámit čtenáře se všemi podstatnými okolnostmi Janukovyčova rozhodnutí nepokračovat v procesu uzavírání asociační dohody s EU. Jsou citováni čelní politici evropských států, Ukrajiny, české ministerstvo zahraničí i prezident Putin. Již v tomto článku jsou patrné známky ideologického rozdělení aktérů: ukrajinská vláda, která se tak „náhle sklonila“ před ekonomickými hrozbami RF je postavena do pozice slabocha a v souvislosti s informací, že „Janukovyč o víkendu tajně jednal se svým ruským protějškem Vladimírem Putinem...“, také nedůvěryhodného partnera. Opozice označila jednání vlády a prezidenta za *vlastizradu*. Ukrajina se sklonila před Kremlem (nikoli Putinem), rozhodnutí bylo učiněno v souvislosti s ekonomickou situací země. Autor cituje Putinovo prohlášení, že proti „evropské integraci Ukrajiny nic nemá.“ a snaží se o nestranné podání souvislostí. Z článku není rozpoznatelný jeho postoj k tématu.

2.12.2013 DPA, ČTK: **V ulicích Kyjeva demonstrují statisíce lidí**

Podobně jako v ostatních denících i Právo srovnává probíhající události s průběhem oranžové revoluce. Na titulní straně vydání je článek doplněn fotografií bagru, který najíždí do davu příslušníků policejních jednotek. V závěru části článku je místo termínu *euromajdan* použito *euromejdan*. Není zřejmé, zda jde o záměr, či překlep. Pokračování je doplněno snímkem davu demonstrantů na náměstí a útoku jednoho z nich slzným plynem na policejní příslušníky. Tento snímek je v kontrastu s textem, kde je uvedeno, že příslušníci Berkutu „...zaútočili na protestující obušky a slzným plynem.“ Je také citován jeden z transparentů „Janukovyče na stromeček!“. V článku je popsán protestní akt feministek z hnutí Femen ve Francii, které se „v neděli před ukrajinskou ambasádou v Paříži demonstrativně vymočily na Janukovyčovy fotografie.“ Této informaci je věnována téměř polovina prostoru části článku zveřejněné v sekci **ZE ZAHRANIČÍ** a jedná se typicky o informace, které by síše patřily do bulvárního tisku.

23.1.2014 Michael Švec: Kyjev se změnil v bitevní pole. První mrtví

Proměna situace v ukrajinské metropoli je v článku Michaela Švece podána hlavně z perspektivy politické elity. Cituje premiéra Azarova, který „*kategoricky*“ odmítl, že by k obětem na životech došlo zaviněním policejních složek. Také zmínka o bojkotu v Davosu je v tomto textu učiněna mnohem jemnějším způsobem, než je tomu například v MFD ze stejného dne: „*Cynismus a amorálnost teroristů došly tak daleko, že házejí Molotovovy koktejly na živé lidi. A mladí kluci, kteří jsou také našimi dětmi, hoří v plamenech,*“ *prohlásil Azarov předtím, než odletěl na ekonomické fórum do Davosu. Tam jej účastníci schůzky vítali minutou ticha za oběti z Kyjeva a bojkotem.* Před informací o bojkotu autor umístil emotivní prohlášení Azarova, poté je uvedena informace o minutě ticha a teprve na konci věty je slovo *bojkot*. V kontextu se tak tato informace poněkud skrývá za dvě předešlé a je zcela bez dalšího vysvětlení. Také při potyčkách s demonstranty jsou příslušníci policie postaveni do role těch, kteří něčím „trpí“: „*Demonstranti mezi sebou a policisty alespoň vytvořili bariéru z hořících pneumatik, černý těžký dým hnal vítr do řad Berkutu.*“ Janukovyč je uveden se slovem „*couvl*“, které evokuje strach, slabošství, nebo někoho, kdo nakonec (zbaběle) změnil názor. Autor informuje o reakci zahraničí na dění v Kyjevě: „*Na včerejší vývoj událostí ostře reagovaly jak EU a USA, tak Rusko.*“ Je zajímavé, že země nejsou uvedeny vedle sebe se spojkou „*a*“, ale jakoby proti sobě – USA a EU na straně jedné, Rusko na straně druhé.

21.2.2014 nek, BBC, DPA, ČTK: Krveprolití nemá konce

Právo na titulní straně otisklo článek převzatý z tiskových agentur, který je doplněn dvěma fotografiemi – na jedné z nich jsou zachyceny oběti střetů mezi demonstranty a policií, zatímco na druhé dva demonstranti, z nichž jeden je ozbrojen kalašnikovem. V textu je oddělena citace Vitalije Klička, vůdce opozice: „*Vláda před očima celého světa sáhla ke krvavým provokacím. Vyslala do ulic ozbrojené zločince.*“ a v úvodu je silně vytištěna věta „*Ukrajina včera zažila nejkrvavější den od vyhlášení nezávislosti před 22 lety.*“ Článek nepoužívá zbytečné množství emotivních termínů – z nejčastěji se vyskytujících jsou to *krveprolití*, *tvrdý* (zásah, srážka). Kromě emotivního obvinění vládní strany je v textu uvedena důležitá věta, že „*Obě znepřátelené strany se ze střelby ostrou municí obviňují navzájem*“.

V pokračování článku na straně 15 najdeme dvě fotografie zobrazující demonstranty, kteří převážejí, resp. hází Molotovovy koktejly a pod textem další dva snímky – na jednom jsou zachyceni demonstranti, kteří odnášejí mrtvá těla, na druhém (podle popisku pod fotografiemi) příslušník opozice³⁸ mířící puškou na policisty. Text informuje o vystoupení kyjevského starosty Volodymyra Makajenka z vládní Strany regionů, protože „*odmítá převzít zodpovědnost za krveprolití v ulicích metropole,*“, dění v ostatních regionech země, rozhodnutí olympijské lyžařky Bohdany Macecké odstoupit kvůli násilí páchaném na demonstrantech a o uzavírání některých ambasad v Kyjevě. Text je postaven na snaze informovat, nikoli posuzovat probíhající události. Přestože většina informací o policii a vládě v textu je negativních, je zjevná snaha o celkovou ideologickou vyrovnanost – fotografie zachycují útoky protestujících, nikoli policie, případně ozbrojené demonstranty, je uvedena informace, že vůdce radikálního křídla demonstrantů sympatizuje s myšlenkami Stepana Bandery.

Michael Švec: Unie nedá viníků víza a zablokuje jim v EU majetek

Článek Michaela Švece informuje o rozhodnutí Evropské unie o uvalení sankcí na osoby zodpovědné za násilí. Není ale nijak specifikováno, které osoby mají tvůrci sankcí na mysli, přičemž text obsahuje větu „*z nasazení automatických zbraní se obviňuje ukrajinská vláda i opozice.*“. Dále rozebírá setkání předsedy vlády Bohuslava Sobotky s předsedou Evropské komise Barosseem, na kterém český premiér vyjádřil podporu postupu EU.

brw, ČTK, DPA: Tisk: Janukovyč válčí s vlastním lidem

Tento článek je zajímavý shrnutím názoru některých evropských deníků na dění v Ukrajině. Podle polského deníku **Gazeta Wyborcza** Janukovyč „*ztratil kontakt s realitou a řídí se jen slepým strachem ze ztráty moci a majetku, který za uplynulé čtyři roky nahromadil.*“ a „*naslouchá jen doporučením Moskvy. Je jasné, že scénář represí vznikl v Kremlu.*“ Španělský **El País** nahlíží problematiku hledáčkem EU a Ruska a představuje vyvíjející se krizi jako boj o Ukrajinu mezi těmito dvěma aktéry. **La Repubblica** v Itálii nekládá mnoho nadějí do připravovaných sankcí a zmiňuje příklad Běloruska, které sankce naopak přiblížily ke spolupráci s Putinem. **Le Monde** považuje

³⁸ Například v tomto případě, kdy jde o popisek pod fotografií, není vůbec zřejmé, zda autor popisku myslel označením *opoziční* člena politické opozice, nebo „oponenta“, tedy řadového občana, který byl jedním z demonstrantů

EU za nedostatečného konkurenta v porovnání s možnostmi, které nabídlo Ukrajině Rusko. Posledním z citovaných je ruská tisková agentura **ITAR-TASS**. Z její strany Právo uvedlo rozsáhlou kritiku postupu EU a jejího přístupu k oběma stranám konfliktu, srovnává vývoj událostí na Ukrajině s masovými protesty v jiných evropských městech, kde také zasahovala policie, ale její zásah kritickou vlnu evropských politiků nezvedl.

nek, DPA: **Unijní ministři museli za prezidentem pěšky**

zr, ČTK: **Putin vysílá emisara, umírněného Lukina**

Poslední dva články popisují události, které dokreslují dění popsané v předchozích článcích – v prvním se jedná o návštěvu tří evropských ministrů zahraničí u Janukovyče, s nímž měli vyjednávat. Jedná se o podrobný popis komplikací na cestě evropských politiků na jednání s ukrajinským prezidentem. Poslední článek informuje o vyslání umírněného ruského ombudsmana Vladimira Lukina do Kyjeva, kde by se měl zúčastnit jednání s opozicí jako zprostředkovatel. Je uvedena informace, že vyslání iniciovala ukrajinská strana, resp. Janukovyč osobně, nejde tak o vlastní akci Ruska, která by vzhledem k situaci mohla být vnímána jako vměšování.

6. Analýza článků deníku SME

Deník SME otiskl ve zkoumaném období celkem 143 článků, jejichž autory byli zejména Mirek Tóda a Petra Procházková. Na titulní straně bylo umístěno celkem 32 článků a ve dvou případech fotografie z místa dění s odkazem na článek uvnitř vydání.

22.11.2013 *Mirek Tóda:* **Kyjev sa vzdialil od Únie**

Umístěním článku jako hlavního tématu dne na své titulní straně věnoval deník SME prvním krokům Viktora Janukovyče, které vedly ke vzniku ukrajinské krize, největší prioritu ze všech zkoumaných periodik. Mirek Tóda ve svém článku spojuje Janukovyčovo jednání s nátlakem ze strany Ruska a cituje v této souvislosti švédského ministra zahraničí: „*Ukrajina sa hlboko sklonila pred Kremľom. Politika brutálneho tlaku funguje.*“ Pokračování článku pod titulem **Janukovyč sa otočil na východ** je doplněno velkou fotografií ukrajinského prezidenta s popiskem „*Janukovyč zariskoval. Obratom k Rusku nahneval veľa Ukrajincov.*“ Autor hned v úvodu pokračování opět zmiňuje návaznost Janukovyčova jednání na tlak Moskvy: „*[...] ustúpil ruskému tlaku a zľakol sa, že pre upadajúcu ekonomiku jeho krajina zbankrotuje.*“ Podobně jako autoři

článků ostatních deníků (s výjimkou MFD) z tohoto dne provázal Tóda Janukovyčovo jednání nejen s požadavky ruské strany, ale také se zájmy Ukrajiny, která, bez poskytnutých finančních záruk ze strany evropských zemí, zápasila s ekonomickými a hospodářskými problémy. Z expresivních výrazů se v článku vyskytují spojení *hlboko (sa sklonila)*, *politika brutálneho tlaku*, *zľakol sa*, *dramatická otočka Ukrajiny*, *Kyjev stopol zblížovanie*, *búrlivé časy*.

2.12.2013 Mirek Tóda: **Ukrajinci chcú revolúciu proti Janukovyčovi**
(rek) **Zmenila ho aj americká PR agentúra**

Na titulní straně deníku je otištěna fotografie jednotky Berkut a útočících demonstrantů s odkazem na článek na straně 10. Článek je doplněn třemi fotografiemi z dějiště střetů mezi protestujícími Ukrajinci a policejními jednotkami. Mirek Tóda v něm reflektuje události, k nimž došlo dva dny před vydáním jeho příspěvku, kdy došlo k prvnímu nasazení speciálních zásahových jednotek Berkut proti demonstrujícím.. „*Toto nie je protest, toto je revolúcia*“ cituje autor jednoho ze zástupců oponentů prezidenta Janukovyče. Z citově zabarvených termínů se v článku nejčastěji použito slovo *revoluce*, dále *chaos*, *radikální*, *provokatéři*.

Kromě článku je na této straně také otištěna zpráva, která mapuje vývoj situace okolo prezidenta Viktora Janukovyče od oranžové revoluce až do období aktuálního dění a uvádí pozoruhodnou podobnost odporu proti jeho osobě v průběhu obou období – k dokreslení používá spojení „*Pre ukrajinského prezidenta Viktora Janukovyča to musí byť silný pocit déja vu.*“

23.1.2014 Mirek Tóda: **V Kyjeve zabili demonštrantov**
Smrť demonštrantov trestajú sankciami

V tomto vydání jsou tématu ukrajinské krize věnovány tři strany. Článek Mirka Tódy je umístěn na titulní straně s fotografií demonstranta s pistolí v ruce mířícího ně cíl mimo záběr fotografie. V popisku k fotografii informuje čtenáře, že USA uvalily na představitele Ukrajiny sankce, přičemž pro představitele je použit termín *režim*. V článku je uvedeno, že „*najmenej štyria demonštranti zomreli při potýčkach s jednotkami Berkut*“ - tato informace se rozchází s informacemi z ostatních deníků, které shodně uvádějí počet obětí 2-5 podle toho, zda je informace poskytnuta opozicí nebo oficiálními zdroji. „*Americká vláda už prijala prvé sankcie proti vláde prezidenta Janukovyča, Európska únia o nich len hovorí*“ má emoční potenciál, neutrální sdělení

by pravděpodobně použilo jinou terminologii, např. „*Evropská unie podobná opatření zvažuje*“, apod.

Pokračování článku je umístěno v sekci *Spravodajstvo* na následující straně. Najdeme zde vysvětlení počtu obětí demonstrací uvedeného na titulní straně: „*5 obetí štyroch demonštrantov zastrelili vo vládnej štvrti, jeden sa zabil při páde na štadióně Dynama*“, autor tak podává nejucelenější informaci ohledně obětí ze všech sledovaných pisatelů. Situaci přirovnává k občanské válce. Z článku je jasně čitelné morální rozdělení na „hodné“ demonstranty a „zlou“ vládu, policii a prezidenta: „*Na jednej strane desaťtisíce demonštrantov, ktorí chcú zblížovanie s Európou a predčasné voľby, na druhej prezident, jeho vláda a najmä policajné jednotky Berkut, ktoré sa uchýlili k brutálnemu násiliu.*“, dále negativně zabarvené sdělení k postupu vyjednávání o sankcích na půdě EU: „*akcieschopnosť klubu 28 krajín je tradične pomalšia ako v prípade Spojených štátov*“ a tvrzení, že desítky žurnalistů byly „*cialeně*“ zraněny, „*Snajperi si ich zámerne vybrali za cieľ*“ by vzhledem k jeho závažnosti bylo třeba podepřít ověřeným zdrojem. Tóda ve sloupku shrnuje fakta, která vedla k vyhocení situace, z nichž vyplývá, že za všechny nepokoje jsou zodpovědné ukrajinské vládnoucí elity (podle sdělení autora byl Majdan plný aktivistů, kteří se starají o jeho fungování bez konfliktů, když protesty začaly slábnout, přijala vláda zákony omezující osobní svobody, které nepokoje opět vyvolaly) a uvádí podrobnosti o dvou obětech demonstrací i s fotografiemi.

Tomáš Gális: **Prvá krv**

Tento text je druhým, který vybočuje z rámce zpravodajských zpráv, které si tato práce klade za cíl analyzovat, jedná se o sloupek na titulní straně. Je zde uveden ze dvou důvodů – jednak, jak bylo řečeno, je uveden na titulní straně, a tak do určité míry může formovat názor čtenáře a ovlivnit mediální reprezentaci tématu. Druhým důvodem je, že obsahuje myšlenku, která byla výchozí při stanovení teze, zda geografická vzdálenost od místa dění ovlivňuje relevanci tématu a frekvenci jeho publikování: „*Keď sa vlní prehnala od Brazílie cez Turecko ...vlna protestov, vyvolalo to u nás pozornosť, ale určité nie účasť. S Ukrajincami je to iné. Sú našimi susedmi. Keď sa pozeráme na Kyjev, rozumieme im, s odvarom ich problémov sme mali do činenia i my.*“ Podle Tomáše Gálise je tedy geografická blízkost jedním z atributů, podle kterých jsou pro čtenáře některá témata přitažlivější.

Ján Krempanský: **Naši Ukrajinci sú skeptickí**

K textu je pripojena fotografie Vitalije Klička, ktorý je v popisku označen jako „najvýraznejšia osobnosť opozície“. Úvodní veta „Všetci z oslovených sa boja, aby na Ukrajine nevybukla občianska vojna“ pôsobí vzhľadom k frekvenci, s jakou je toto označení používané k popsání situace v Kyjevě, poněkud komicky, i když je zřejmé, že o skutečnou občanskou válku se na Ukrajině v danou chvíli nejedná. Redakce SME podle vlastního tvrzení oslovila jedenáct Ukrajinců žijících na Slovensku, z nichž čtyři byli ochotni odpovídat na položené otázky. Ty se týkaly jejich názoru na možnost úspěchu protestujících a budoucího vývoje situace. Jedná se o dohady, čtenář nezná znění položených otázek, a tak je článek spíše dokreslující, zajímavý pouze tím, že na dotazy odpovídají Ukrajinci.

Dušan Mikušovič: **Fico: ukrajinci majú právo protestovať**

V tomto příspěvku je shrnut přístup slovenských politických špiček k situaci na Ukrajině. Premiér Fico vyzývá všechny účastníky, aby se zdrželi násilí, autor také cituje Milana Kňažka, který se sešel s ukrajinskou konzulkou a prohlásil, že prezident Janukovyč by se neměl „vyhýbat dialógu s tými, ktorí majú opačný názor.“ Uvedena je citace prezidenta Kisky, který se domnívá, že „situácia na Ukrajině sa vyvíja od nepriaznivej k nebezpečnej a Európska únia by mala tlačiť na to, aby sa situácia zlepšila.“

(rek): **Lajčák: Musíme reagovať sankciami**

Posledním z příspěvků v tomto vydání je rozhovor vedený s ministrem zahraničí Miroslavem Lajčákem. Východisko z krize vidí ministr v sankcích, které budou namířeny proti těm, kdo jsou zodpovědní za násilí a neměly by se dotknout obyčejných Ukrajinců. Článek je sestaven z relevantních otázek, na které Lajčák odpovídá objektivně a srozumitelně.

21.2.2014 Petra Procházková: **Vojna v uliciach Kyjeva**

Snajperi si zo strechvy hotela vyberali, koho zabijú

Text na titulní straně je otištěn pod fotografií zachycující ozbrojené demonstranty. Podle popisku se vybavili zbraněmi na základě výzev radikálů. Procházková označuje tento den za nejkrvavější v novodobé historii Ukrajiny, přes

narůstající nebezpečí ale demonstranti neopouští náměstí, podobně jako tři zahraniční ministři, kteří intenzivně jednají s Janukovyčem o krocích, které by vedly k uklidnění situace. Procházková shrnuje počty obětí, uvádí, že EU se shodla na uvalení sankcí a cituje lékařku Olhu Bohomolencovou, o které píše také v ostatních denících. V textu je zkratkovitě uveden seznam článků, které jsou otištěny uvnitř vydání.

Pokračování článku na následující straně se od textu otištěného ve vydání MFD ze stejného dne liší jen v několika detailech. Procházková tentokrát začíná dramatictější: *„Muž stojí nad dvoma radmi mŕtvol. Plače. V ruke drží helmu, z ktorej kvapká krv. Má v sebe otvor po nábojnici.“* Objektivně ale uvádí, že *„Nie je jasné, kto konflikt vyprovokoval.“* Na otázku, kdo je vinen nastalou situací odpovídá prostřednictvím citace Bohomolencové, která viní oba tábory: *„...za celú situáciu sú zodpovední politici, tí z vládnej strany. Nešetří však ani opozíciu, pretože ani ta nedokáže kontrolovať situáciu na tej časti územia, ktorú obsadili demonštranti.“* Procházková se dále zabývá neústupností prezidenta Janukovyče, který *„ani nenaznačil možné ústupky... a telefonicky sa radil s prezidentom Ruska Vladimirom Putinom.“* Na násilí reagovali obyvatelé Kyjeva, kteří se začali z nebezpečného území stahovat, autorka popisuje chaotickou situaci, kdy přestaly fungovat bankomaty, metro bylo funkční jen částečně, popisuje snahu obyvatel najít své příbuzné mezi demonstranty. Pasáže, které byly problematické v článku v MFD se objevují i v jeho slovenské verzi. Naopak bez širšího komentáře nechává autorka zprávu, kterou vydalo ukrajinské ministerstvo vnitra, že totiž *„policajti sú opozíciou podplácaní.“* Zaměřuje se také na příslušníky extremistické organizace *Pravý sektor*, která odmítla vyslyšet apel vedení revolučního štábu, jenž vyzval demonstranty, aby se vyhnuly agresivním projevům. Příslušníci Pravého sektoru pak v noci porušili příměří, které bylo vyjednáno s prezidentem Janukovyčem. *„Ich vodca Дмитро Ярош...na sociálnych sieťach rozhlásil, že on a jeho ľudia nehodlajú dodržiavať prímerie...v minulých dňoch vyzýval mužov, aby ak majú nějaké zbrane, prišli s nimi na majdan. To sa stalo zámenkou pre ministerstvo vnútra, aby policajtom rozdávalo kalašnikov.“* Tento popis poslušnosti událostí vrhá na důvod vyzbrojení policejních jednotek poněkud jiné světlo, než v člancích, které pouze sčítají padlé na straně demonstrantů a viní z nich policii. Na závěr článku popisuje zabití dvou ukrajinských novinářů, tento popis také nechává bez osobního komentáře i jakýchkoli hodnotově zabarvených slov.

Miriam Zsilleová: **Únia trestá násilie: zmrazí víza a účty**

Nadpis článku je zavádějící - Evropská unie není trestající institucí, její akce jsou *reakcemi* na vnější podmínky a bylo by vhodnější tento výraz zaměnit za neutrálnější. Podobné je to s větou, v níž komentuje situaci, ve které se ocitli ministři zahraničí Polska, Německa a Francie. V době plánované schůzky s Janukovyčem se v blízkosti prezidentského paláce střílelo, „*Vyzeralo to, že sa ani s prezidentom nestretnú a z Ukrajiny utečú,...*“. Dá se úspěšně pochybovat o tom, že by ministři z Ukrajiny *utíkali*, pravděpodobně by našli jiný způsob přesunu. Také v následujícím sdělení je cítit emocionální zaujatost: „*Trojica ministrov si zažila aj lekciu z diplomacie a presvedčila sa, kto má na Ukrajine hlavné slovo. Janukovyč prerušil stretnutie..., pretože mal na telefóne ruského prezidenta Vladimira Putina.*“ Ve zbývající části článku autorka popisuje jednání ministrů zahraničí, na němž se shodli na uvalení sankcí. Článek uzavírá konstatováním, že EU předběhly USA, když schválily zákaz vydávání víz o několik hodin dříve³⁹.

Miroslav Kern: **Vyzerá to na bublajúcu občiansku vojnu**

Příspěvek Miroslava Kerna je přepisem rozhovoru s Balázsem Jarábikem, specialistou na mezinárodní rozvoj a východní partnerství. Z hlediska terminologie jde o zcela bezproblémový text. Pokládané otázky, stejně jako odpovědi na ně jsou podány srozumitelně, bez použití emocionálně či ideologicky podbarvených spojení. Vzhledem k tomu, že ve většině otázek jde o predikce budoucího vývoje, Jarábikova tvrzení nejsou definitivní, zdůrazňuje různé možnosti vývoje a jak by podle jeho názoru mělo mezinárodní společenství k těmto vývojovým scénářům přistupovat. V textu nenajdeme hodnotící soudy na žádnou ze zúčastněných stran. Poprvé se také čtenáři dostane vysvětlení, odkud se vzalo označení *tituškové*, které bez vysvětlení použili autoři ostatních deníků: „*Sú to ľudia z miestnych klubov bojových umení. Aj meno pochádza od jedného z nich – Vadima Tituška...*“. Text je zajímavý množstvím myšlenek a podob možného budoucího vývoje bez problematických pasáží.

Matúš Burčík, Tomáš Vasilko: **Utečenci majú u nás miesto**

Článek je psán z hlediska potřeby poskytnout azyl případným utečencům z Ukrajiny.

39 Miriam Zsilleová je autorkou ještě jednoho článku v tomto vydání SME. Nese název **Ukrajinci skryli miliardy v Rakúsku**. Věnuje se v něm obviňování Evropské unie a Rakouska z toho, že nechají politicky činné kontroverzní osoby podnikat na svém území. Z terminologického hlediska je text plný ironických spojení a negativně podbarvených výrazů. Problematiky mediální prezentace ukrajinské krize se článek dotýká jen velmi okrajově v tom ohledu, že posiluje dojem „těch zlých“ na straně

Popisována je situace jak na Slovensku, tak v Maďarsku a Polsku, text neobsahuje nic, co by mohlo čtenáře vést k tomu, že by mohlo dojít k jakkoli nebezpečné situaci, jeden z podtitulků zní *Syrský scénár nehrozí*. Vzhledem k závažnosti situace je profesionální, že se autoři nesnaží těžit z napjaté situace a zachovávají serióznost svého příspěvku.

Mirek Tóda: **Janukovyčova cesta z väzenia do paláca**

„Ani keď v hlavnom meste protestovalo milión Ukrajincov proti jeho vláde, prezidentom Viktorom Janukovyčom to neotriaslo. V krajinách s čo len trochu politickej kultúry by lídri dávno odstúpili, Janukovyč (63) to nepovažoval za dôležité a ešte pritvrdil,“ soudí autor článku, jako by Janukovyče přímo znal. Zvláště působí také Janukovyčův věk uvedený v závorce za jeho jménem. „Vysmial sa hrozbe sankcií Európskej únie, ktorá o nich len hovorila...už dávno to nie je Janukovyč, ktorý vyrastal v chudobnej robotníckej rodine bez rodičov,“ cituje politologa Volodymyra Horbača, opět jakoby to byl Janukovyčův dlouholetý blízký přítel. Takto by bylo možné postupovat v průřezu celým Tódovým příspěvkem. Je postaven na shrnutí životních osudů Viktora Janukovyče, vesměs negativních událostí v jeho životě. Označuje jej za *kriminálnika a falšovatele voleb, Putina koně*, v citaci také jako „bandita“, „porazený prezidentský kandidát“, *byrokrat*, přičemž citovaný zdroj není uveden jménem. Jeho věta „Prvýkrát v histórii nezávislej Ukrajiny na uliciach zomierajú mierumilovní demonštranti“ je shrnutím textu, který chce informovat o člověku, jehož autor článku považuje za „toho zlého“.

7. Analýza článků deníku Pravda

Ve zkoumaném období se problematice ukrajinské krize věnoval hlavně Boris Latta, v ojedinělých případech také Miroslav Čaplovič, Ivan Drábek a Michal Dobeš. Celkem deník otiskl 85 článků k tématu ukrajinské krize, z toho 12 jich bylo umístěno na titulní straně a v jednom případě byla otištěna fotografie s odkazem na článek uvnitř deníku.

22.11.2013 Boris Latta: **Ukrajina pozastavila integráciu do EU**

Úvodní informace, že ukrajinský parlament neschválil zákon umožňující léčení

ukrajinských politických špiček, proto není podrobněji rozebrán v rámci analýzy.

odsouzených Ukrajinců v zahraničí a vláda pozastavila vyjednávání o podpisu asociační dohody je umístěna na titulní straně s odkazem na článek uvnitř listu, kterému je věnována celá strana 14. Boris Latta v opticky oddělené části shrnuje důvody, pro které je vězněna expremiérka Tymošenková. Na doprovodné fotografii jsou zobrazeni příslušníci opozice v ukrajinském parlamentu, kteří vyjadřují svůj nesouhlas s rozhodnutím vlády a prezidenta Janukovyče. Narozdíl od článku Adély Dražanové v MFD se ale nedočteme o „bučení“ poslanců, ale o provolání „*Hanba!*“ uvedeném v popisku k fotografii. V samotném článku se již autor k protestujícím poslancům nevrací a věnuje se výhledu dalších jednání mezi Ukrajinou a EU, popisuje motivy jednání obou aktérů. Janukovyčovo rozhodnutí nepodepsat dohodu s EU bez emocí vysvětluje ekonomickým kalkulem, kdy si je ukrajinské vedení vědomo, že „*výsledky z dohody sa dostavia až o tri alebo štyri roky a zatiaľ by sme boli svedkami vytesnenia ukrajinských výrobcov z ruského trhu...*“. V tomto duchu je napsán celý příspěvek. Není z něj čitelný názor autora na postup ukrajinských politických elit, čistým, stručným a jasným způsobem poskytuje čtenáři potřebné informace. V článku se nevyskytují žádné citově zabarvené termíny.

2.12.2013 Boris Latta: **Policajná brutalita vyhnala Ukrajincov do ulíc**

Podobně jako deník SME otiskla i Pravda na své titulní straně velkou fotografií demonstrujícího davu s odkazem na článek uvnitř vydání. Boris Latta shrnuje události předcházejících dnů, nasazení jednotek Berkut ale nepodává jako definitivně ověřený fakt: „*Brutalita zásahu, ktorý má vrah na svedomí „krymský“ Berkut, zaskočila aj vedenie štátu.*“ Nijak nehodnotí údajné znepokojení prezidenta Janukovyče a na rozdíl od ostatních autorů neuvádí pouze případ, kdy proti útočícím maskovaným demonstrantům policie použila slzný plyn a dělobuchy, ale také jiný případ, kdy policejní jednotky před útočícími ustupovaly. I na jiných místech článku je zjevná snaha podat vyvážené a nezaujaté informace: „*Väčšina protestujúcich reagovala pozitívne na výzvy opozičných lídrov, aby sa vystríhali provokácií. Medzi policajným kordónom a zamaskovanými bojovne naladenými mladíkmi vznikla dokonca živá stena.*“ Používá slova jako *brutalita*, *brutální*, *tvrdý zásah*, *nevole*, článek ale nestrání žádnému z aktérů, výrazy působí v celkovém kontextu deksriptivně, nikoli emocionálně.

23.1.2014 Boris Latta: **Nepokoje v Kyjeve si už vyžiadali ľudské obete.**

Ukrajinská opozícia odmietla ustúpiť

Fotografie na titulní straně vydání je v ostrém kontrastu s fotografiemi uvnitř deníku. Zatímco na titulní straně je zachycena starší žena s úsměvem hovořící s příslušníkem policejních jednotek, samotný článek doprovázejí snímky zachycující příslušníky policie se zbraněmi namířenými na protivníky, plameny, dým a bití demonstrantů policií s obušky. Stejně jako jeho kolegové z ostatních deníků uvádí i Latta dvojí informace o zabitých demonstrantech (2 potvrzená úmrtí, 5 úmrtí podle zpráv opozice), informuje o proběhlých jednáních mezi zástupci opozičních politiků a Janukovyčem. V této souvislosti upozorňuje na posun v požadavcích demonstrantů (od obnovení rozhovorů s EU se jejich cíl změnil v odstoupení vlády Viktora Janukovyče a uspořádání předčasných voleb) a o ztrátě kontroly opozičních politiků nad demonstranty. Zatímco v textech autorů ostatních deníků dochází ke stírání významů termínů *demonstranti* a *opozice*, Latta vztah obou skupin vysvětluje: „*Vznikol paradox, keď ľud chce činy a kolektívne konať, zatiaľ čo opozícia, ktorá si robí nárok na hlavnú silu v proteste, to odmieta.*“ Věnuje se také problému extrémistů a nebezpečí případného rozdělení Ukrajiny na dva nepřátelené tábory: „*je možný vznik doteraz nepoznanej dávky nenávisťi medzi východnou a západnou časťou Ukrajiny.*“ Přes výskyt emocionálně silných výrazů působí text vyváženě a objektivně, slova nejsou využita ke gradaci napětí v textu, ale k popisu poórobíhajících dějů.

*Igor Stupňan: **Slovenskí politici vyzvali UkrajincoV na dialóg***

Igor Stupňan ve svém příspěvku shrnuje postoj slovenské politické elity k dění na Ukrajině a cituje vyjádření představitelů hlavních politických stran. V jeho článku najdeme první obavu z vlivu, který by mohl vývoj na Ukrajině přinést Slovensku, když cituje kandidáty hnutí **Nova do Evropského parlamentu**: „*Ďalšia eskalácia napätia v Kyjeve môže viesť k humanitárnej katastrofe, ktorá sa priamo dotkne aj Slovenska.*“ V této souvislosti také cituje analytika Alexandra Dulebu, který se domnívá, že situací na Ukrajině již Slovensko dotčeno je, a to vzhledem k nadějím na posílení bilaterálního obchodu a oživení pohraničí v případě, že by se Ukrajina stala přidruženým státem EU a obává se dalšího vyhrocení konfliktů v případě, že nedojde k jednáním mezi Janukovyčem a zástupci opozice. I v tomto textu je emocionálně zabarvené terminologie využíváno k popisu situace, slova jako *násilný*, *pohroma*, *hrubé zneužití síly*, *brutální* a *katastrofa* tak nepůsobí přehnaně dramaticky, ale jsou pouze

dokreslujícími termíny.

Pravá část dvojstrany, na které jsou otištěny články, je věnována shrnutí klíčových momentů průběhu ukrajinské krize. Bez zajímavosti ani není fakt, že deník vytvořil vlastní sekci pro zveřejnění informací o Ukrajině, kterou nazval *krvipreliovanie v Kyjeve*.

21.2.2014 fotografie: **Kyjev je vojnová zóna**

Na titulní straně je otištěna velká fotografie demonstrantů, kteří na nosítkách odnášejí zraněného, v popise fotografie je uvedeno, že se „do Kyjeva vrátila vojna“ a informuje o rozhodnutí Evropské unie zavést sankce proti představitelům Ukrajiny, kteří jsou zodpovědní za vyhrocení situace. Fotografie zachycuje ustarané obličejové ošetřovatelů a bez zbytečné teatrálnosti vystihuje vážnost dění.

Boris Latta: **Do Kyjeva sa vrátila vojna**

Článek je umístěn do sekce, kterou deník nazval *vojna v Kyjeve*. Je dokreslen třemi fotografiemi, které zachycují kyjevské náměstí, demonstranty házející kamením a provizorní stanoviště demonstrantů. Latta přináší nové informace, například že „*Opozícia dokonca požiadala policajné zložky, aby pomohli pri chytaní neznámych strelcov.*“, když začaly operovat ostřelovači ze střechy hotelu. Z Lattova líčení vývoje dění vyplývá, že prvním, kdo porušil dohodnuté příměří, byli příslušníci organizace Pravý sektor, a to jen několik hodin po jeho vyhlášení. Tyto informace se shodují s těmi, které ve svém článku ve vydání deníku SME uvádí Petra Procházková. Poprvé je uvedena informace, že ostřelovači „*smrteľne zranili aj desiatky policajtov a 130 príslušníkov utrpelo strelné poranenia.*“ Na toto konstatování pak Latta uvádí informaci, že „*Aj preto minister vnútra Vitalij Zacharčenko vydal rozkaz na vydanie strelných zbraní a ich použitie v sebeobrane. **Stalo sa tak po tom, čo demonštranti ignorovali ministrovu výzvu na zloženie zbraní a pokračovanie v pokojnom proteste.***“ Tuto informaci žádný z ostatních deníku neuvádí, přitom informace o zraněných i zabitých příslušnících policie a posloupnost dění velmi zásadně proměňují stereotypní vnímání jak policistů, tak ministrovu rozhodnutí. Podobně neutrálním způsobem autor informuje čtenáře o žádosti Janukovyče o ruského zprostředkovatele a o přerušení diplomatických rozhovorů s trojkou evropských ministrů zahraničních věcí. Věnuje se také problematice pozdního přijetí sankcí ze strany EU, které podle pozorovatelů nebudou mít na vyřešení ukrajinské krize reálný vliv.

Andrej Matisák: **Únia použije sankcie, ktoré veľa nezmenia**

Nadpis článku odpovídá přesně jeho obsahu, autor informuje o jednotlivých druzích sankcí. Podobně jako v článku Borise Latty si citovaní odborníci myslí, že přijaté sankce nebudou účinné a skutečný nátlak dokáže vyvinout pouze Rusko. Text je napsán neutrálním stylem bez použití emocionálně zbarvených termínů.

Z Ukrajiny může být černá díra. A to je ještě lepší scénář

Článek je přepisem rozhovoru Andreje Matisáka s ukrajinským aktivistou Serhyjem Herasymčukem. Rozhovor se týká zejména současné situace v na Ukrajině a predikce dalšího vývoje. Z článku je patrná mírná dramatizace tématu, ale stále v mezích seriózního tisku: „Na východe a juhu Ukrajiny sú ľudia dezorientovaní a boja sa hrozby, ktorú vraj predstavuje nacistická západná Ukrajina. Tá je zas pripravená bojovať o svoju dôstojnosť... Vláda prekročila bod, z ktorého už niet návratu. Nesľubuje nič. Len žiada, aby sa protestujúci vzdali. Bezpodmienečne.“ a predikuje rozpad Ukrajiny „Výsledkom bude rozpad štátu v jeho existujúcich hraniciach.“, aniž by zahraniční státy měly možnost situaci ještě nějak ovlivnit „Zahraniční hráči sa zmietajú v chaose. Stále sa snažia ovplyvniť situáciu. Keď však Európa hovorí o hlbokom znepokojení, dá sa to vnímať už len ako zlý žart.“ Jako lepší variantu scénáře uvádí Herasymčuk „čiernu dieru“, která se stane z Ukrajiny, v horším případě budou podle něj okolní státy čelit problému s „tisíckami utečencov a žiadateľov o azyl.“ Závěrem článku uvádí scénář vývoje celého evropského společenství, které by na základě vývoje na Ukrajině mohlo dospět k restrikci pravidel týkajících se volného pohybu osob a vzestup oblíbenosti izolacionistických politických aktérů.

Miroslav Čaplovič: **Radikáli sa nezastavia pred smrťou**

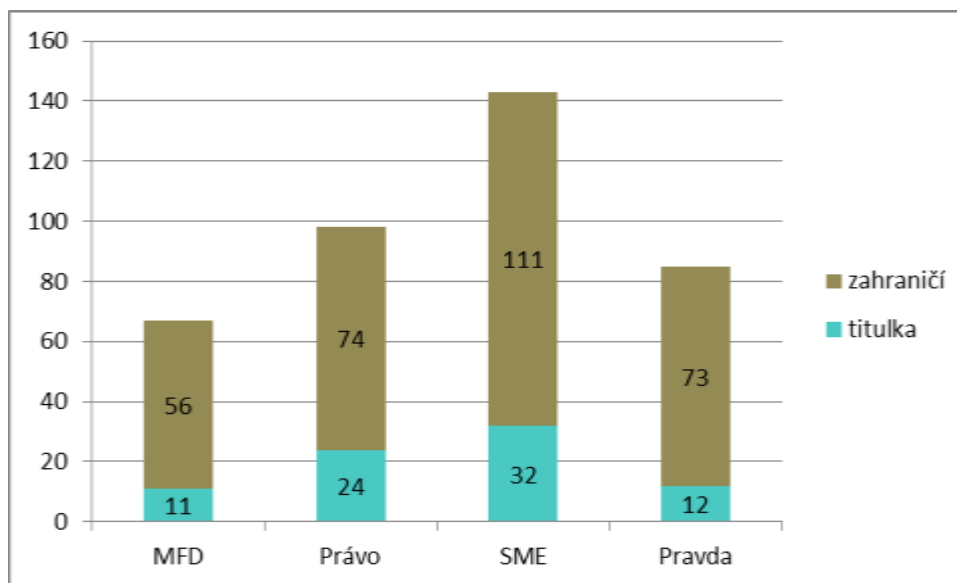
Autor velmi srozumitelným a objektivním způsobem rozebírá podíl na rozpoutání násilí všech zúčastněných aktérů – od policie pod vedením státu, přes radikály ze strany Pravý sektor, až po tzv. *Titušky* a popisuje způsoby, kterými se podíleli na nedodržení mírového charakteru protestů. Text je velmi vyvážený, přináší doplňující informace ohledně skupin účastnících se bojů na základě ověřitelných zdrojů, neobsahuje nadměrně citově zbarvená slova ani se nesnaží rozdělit popisované aktéry na „dobré“ a „zlé“.

8. Komparace výsledků analýz

Všechny zkoumané deníky vycházejí šestkrát v týdnu. Práce analyzovala celkem 382 článků, z nichž 61 bylo umístěno na titulní straně, 321 článků deníky otiskly v sekcích zahraničního zpravodajství, případně ve speciálně vytvořené sekci (deník Pravda). V následující části budou srovnány výsledky dílčích analýz mezi jednotlivými deníky. Komparace nejprve zohlední prostor, který jednotlivé deníky věnovaly tématu ukrajinské krize. V další části bude srovnána použitá terminologie s ohledem na prvky bulvarizace v textech a celkovou stylistiku. Srovnány budou také zdroje, nichž jednotlivé texty citují obsažené informace.

8.1. Prostor věnovaný tématu ukrajinské krize v denících

Graf č.1: Počty zveřejněných článků a jejich umístění v rámci deníku

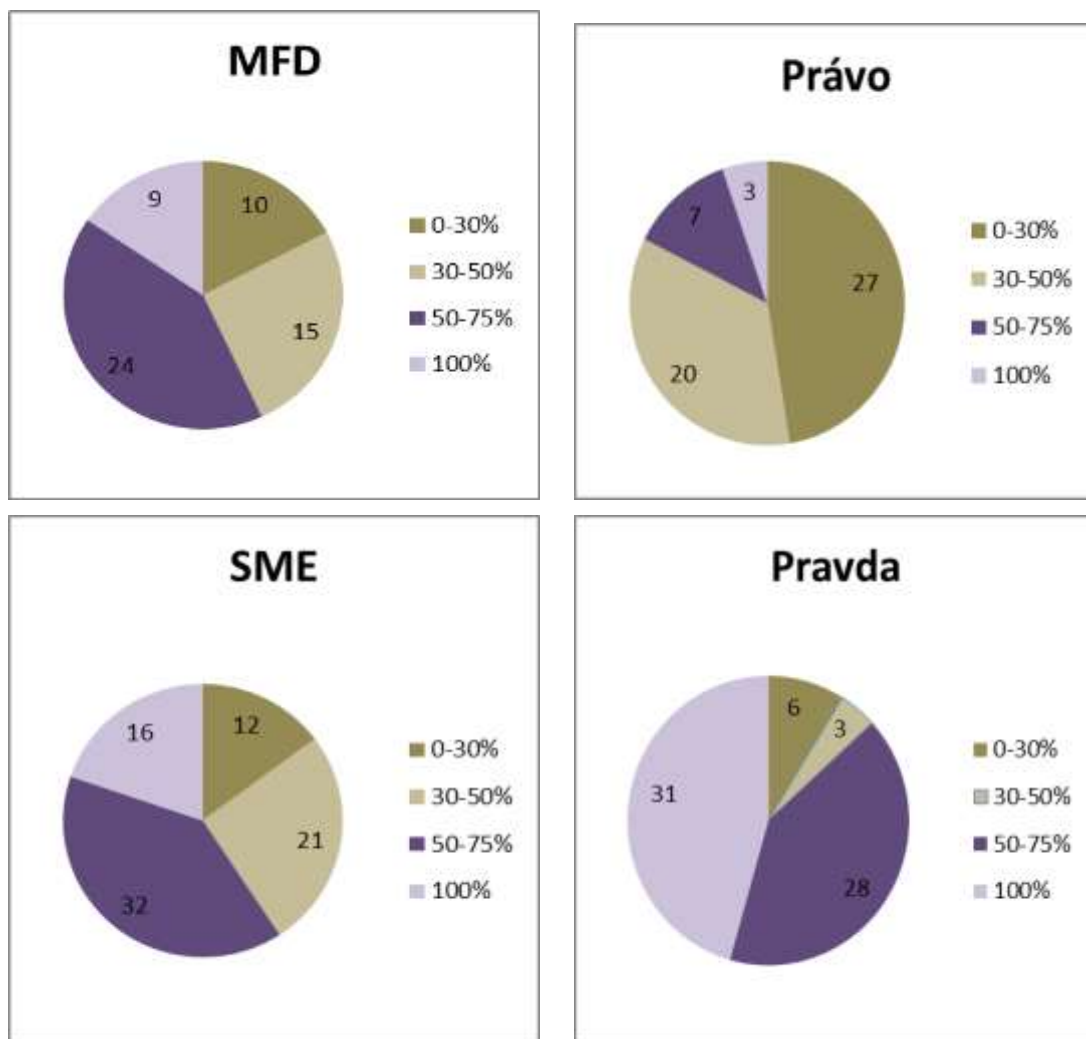

Z uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce článků k problematice ukrajinské krize otiskl slovenský deník SME, zatímco nejméně jich zveřejnila MFD. Také s ohledem na umístění článku na titulní stranu zaujímá první místo deník SME, následován českým Právem, za nímž s rozdílem jednoho článků skončily deníky Pravda a MFD. Ke komplexnímu zhodnocení je ale zapotřebí také zmapovat prostor, který články v jednotlivých titulech zabíraly z celkové plochy strany⁴⁰ - krátký článek převzatý

⁴⁰ Rozsah byl stanoven následujícím způsobem: standardní strana deníku byla rozdělena na čtvrtiny a

z tiskové agentury neodpovídá reportáži na celou stranu deníku, přestože početně jde o shodné ukazatele. Následující grafy proto znázorňují, kolik procent strany zabíralo téma ukrajinské krize v jednotlivých titulech.⁴¹

Graf č.2: Prostor věnovaný tématu v % a počtech případů

Z tohoto hlediska poskytl nejvíce prostoru tématu ukrajinské krize deník Pravda, následován deníkem SME, dále MFD a nejméně se mu věnoval deník Právo. MFD mu také věnovala nejméně pozornosti ze všech zkoumaných deníků první den zkoumaného

podle toho, jakou plochu této měřicí mřížky zabíral daný článek, bylo stanoveno jeho zařazení do jednotlivých rozsahů.

⁴¹ Čísla v těchto grafech neodpovídají počtům článků, protože se věnují prostoru, který texty zabíraly bez ohledu na počet článků v tomto prostoru. Dochází tak k disproporcí, která je dána tím, že v některých případech se jedná o jeden článek zabírající celou stranu, zatímco v jiných celou stranu zabírá více článků, apod.

období, kdy všechny deníky reflektovaly rozhodnutí Janukovyče nepokračovat ve vyjednávání s EU ohledně asociační dohody.

Přestože početně slovenská Pravda otiskla méně článků a je v celkovém pořadí počtu vydaných příspěvků k tématu na třetím místě, z hlediska prostoru, který tyto články v rámci deníku zabírají, se tématem zabývala více než oba české deníky. Analýza tedy prokázala, že slovenské deníky věnovaly tématu ukrajinské krize větší pozornost, než tomu bylo u českých periodik. Aby však bylo možné prohlásit, že byla ověřena počáteční hypotéza, že na prioritu tématu má vliv geografická blízkost, bylo by nutné zahrnout do analýzy nejméně jednu, ideálně dvě a více dalších zemí a analyzovat jejich zpravodajství.

8.2. Terminologie a stylistika článků

V otázce použité terminologie se práce soustředila na několik oblastí.

V první řadě bude zmapován výskyt emocionálních termínů v člancích a vysvětleno jejich použití v kontextu.

Dále autorka předpokládala, že vzhledem k charakteru popisovaných událostí bude v člancích definovatelná ideologická rovina dělení na „hodné“ a „zlé“ aktéry. Zaměřila se proto na přídavná jména a označení, která se objevila ve spojení s Janukovyčem a demonstranty. Během samotné práce se dále vyskytly pozoruhodné jevy ještě u pojmů Rus/Rusové a radikál/radikálové.

Autorka také předpokládala, že v souvislosti s široce diskutovanou problematikou bulvarizace současných médií se vyskytne snaha deníků popisované dění drammatizovat využitím emocionálně silných termínů a tzv. *human interest stories*.⁴²

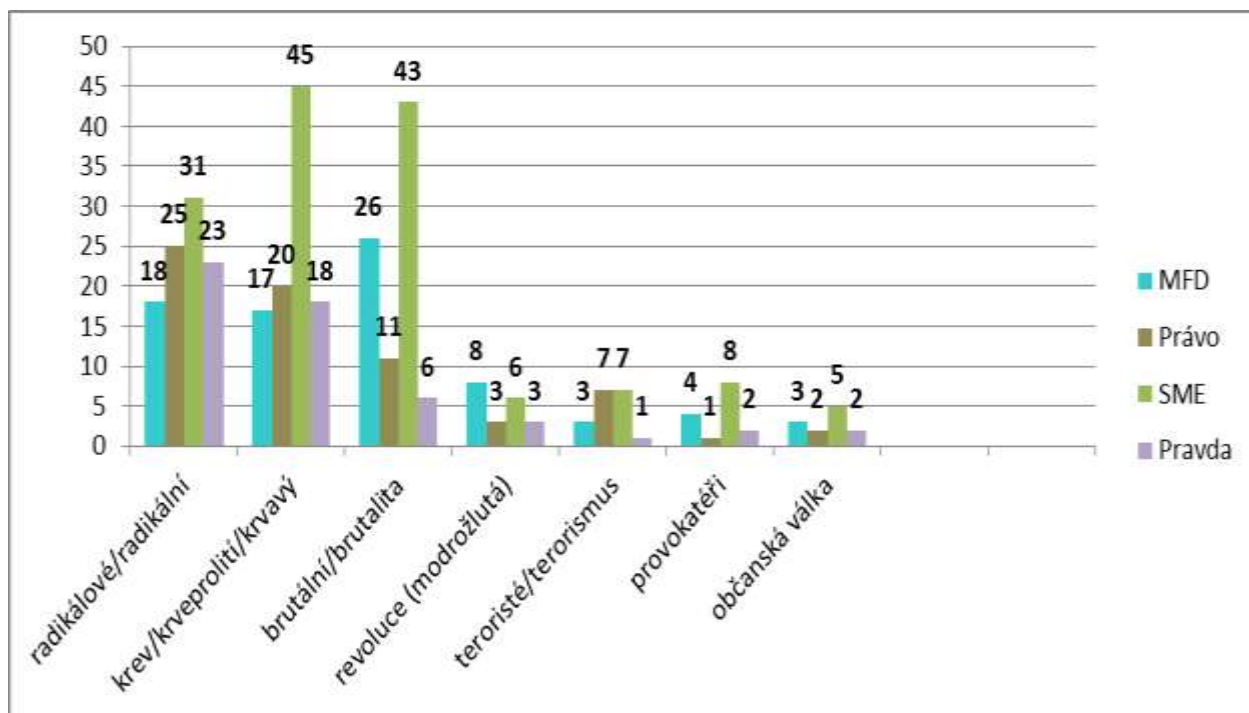
Ze stylistického hlediska bude komparace srovnávat rétoriku jednotlivých deníků. Tato část vychází z předpokladu, že to, zda je předávaná informace vnímána příjemcem jako kladná, záporná či neutrální, záleží na celkovém kontextu, nikoli pouze na informaci samotné.

⁴² V 50. letech 20. století zkoumal americký sociolog David M. White proces, kterým se události dostávali do zpráv. Zjistil, že jedním z parametřů, které do velké míry určovaly, zda bude událost pro média přitažlivá, či nikoli, je, zda se jedná o „lidsky jímavý příběh“. Odborníky jsou také označovány jako tzv. *soft news*. (Trampota, 2006: 39)

8.2.1. Terminologie

Následující graf prezentuje nejčastěji použité emocionálně zabarvené termíny v analyzovaných článcích všech vybraných deníků v rámci zkoumaného období.

Graf č. 3: Nejčastější emocionálně zabarvené termíny v článcích

Nejčastěji se vyskytujícím emocionálně zabarveným slovem byla obměna označení *radikál/radikální*. Termín „radikál“ má negativní konotaci, ve spojení s demonstranty v průběhu ukrajinské krize ale dochází v jednom z článků k určitému „schizofrennímu“ pojetí – dobrým příkladem je článek, který otiskl deník SME 24.1.2014 s titulkem „*Dav chránia mladí radikáli*.“ Někdo, kdo „chrání“ a je „mladý“, je všeobecně přijímán kladně, zatímco označení „radikál“ získalo zejména s nástupem diskuze okolo problematiky terorismu negativní význam. V uvedeném spojení tak může dojít k určité rozpolcenosti vnímání sdělení čtenářem, jde nicméně skutečně o ojedinělý jev, který se nevyskytoval v ostatních článcích.

Obměny slova *krev/krvavý/krveprolití* byly druhým nejčastěji se vyskytujícím emocionálně zabarveným termínem, přičemž v deníku SME se vyskytl ve více jak dvojnásobném množství v porovnání s ostatními periodiky. V článcích je identifikovatelný časový předěl, kdy se jako adjektivum začíná objevovat v textech i

nadpisech ve zvýšené míře – jde o 2.12.2013 a poté 23.1.2014, kdy média reflektovala srážky demonstrantů s jednotkami Berkut. Zatímco do tohoto data využívali autoři k popisu vážných situací spíše pojmy jako „brutální“, „tvrdý“, případně jsou popisy střetů bez přídavných jmen, od tohoto data se ve zvýšené míře objevuje také v nadpisech.⁴³

Třetím nejčastěji použitým termínem je *brutální/brutalita*. Celkem se toto slovo vyskytuje ve všech článcích 86 krát, ani jednou však není ve spojení s jakoukoli akcí demonstrantů. Nejčastěji se vyskytuje v souvislosti se zásahem vládních jednotek Berkut a policie, v několika článcích je ve spojení s ruským nátlakem na rozhodování prezidenta Janukovyče. Pojmy *teroristé/terorismus* se objevují výhradně v citacích představitelů Ruska a Ukrajiny – Vladimira Putina, Sergeje Lavrova a Mykoly Azarova, kteří jej používají k označení demonstrantů. V jednom případě byl výraz použit bez uvedení zdroje v citaci ukrajinského ministerstva vnitra, které jej použilo v oddůvodnění odposlechů demonstrantů (Právo, 27.11.2013, s.10).

Poslední termín, *občanská válka*, se v článcích objevuje na konci zkoumané periody v souvislosti s výraznou eskalací napětí a velkým množstvím obětí střelby ostřelovačů v Kyjevě.

8.2.2. Stylistika textů

V případě analyzované terminologie je velmi důležité její použití ve spojení s popisem událostí a osob. Důležitost toho, jakým způsobem média reflektují určité dění, spočívá v tom, že, jak poukazuje Trampota (2006: 138), *„Zpravodajská komunikace se vždy tak nějak vztahuje k dominantním hodnotám, představám a idejím okolní kultury. Zpravodajství přitom tyto hodnoty nejen reflektuje, ale také se podílí na jejich šíření, posilování a případně i tvarování a redefinici.“*

Přestože by zpravodajství mělo být co nejvíce hodnotově neutrální, ve zkoumaných článcích je tomu tak spíše výjimečně.

Celkové srovnání článků ukazuje, že periodika s orientací na levicově smýšlející čtenáře mají tendenci méně využívat zmíněných *human interest stories*, než je tomu v případě pravicově zaměřených deníků. Způsobu sdělování informací prostřednictvím

⁴³ Např. „Janukovyč tú krv z rúk nezmyje“ (SME, 4.12.2013, s.10-11), „Prvá krv“ (SME, 23.1.2014, s. 1), „Ukrajina stojí na krvavej križovatke“ (Pravda, 24.1.2014, s.2), „Po krvi Kyjev čaká trest“ (Pravda, 20.2.2014, s.1).

jímavých příběhů v největší míře využívala MFD, následována deníkem SME. Deníky Právo a Pravda používaly příběhů spíše k dokreslení popisovaných jevů prostřednictvím krátkých sdělení, která se nepodílela na dramatizaci textu.

S tímto aspektem analyzovaných příspěvků souvisí také míra bulvarizace, jejíž znaky byly silně přítomny v denících MFD a SME. Zatímco v MFD měly na tomto jevu podíl zejména články Adély Dražanové a Luboše Palaty, v deníku SME to byli autoři Mirek Tóda a v menší míře Petra Procházková.

8.2.3. Ideologické rozdělení aktérů

Z hlediska ideologického rozdělení aktérů na „hodné“ a „zlé“ byla v člancích sledována adjektiva a slovní spojení, kterých autoři příspěvků použili ve spojení se jménem Viktora Janukovyče, (ukrajinskou) vládou, policií, Putinem, Ruskem a demonstranty.

Janukovyč je ve všech denících titulován jako *prezident*, s jedinou výjimkou, učiněnou Adélou Dražanovou v MFD, která ve dvou případech v rámci jednoho článku označila ukrajinského prezidenta za *vesnického kriminálního*. (MFD, 5.2.2014, s.A6) Vnímání jeho osoby je v člancích ovlivněno celkovým kontextem, které je silně negativní. Je prezentován jako někdo, kdo „*couvl*“ před Ruskem, „*zradil*“ (Právo, 26.11.2013, s. 12) svou vlastní zemi, komu „*nevěří ani v Unii, ani na Majdaně*“ (SME, 4.12.2013, s.10), nebo jako prezident, který „*vládne bez pravidel*“ a „*útočí na slobody*“ (SME, 18.1.2014, s.1) Podobným způsobem je také prezentována ukrajinská vláda, případně „Kyjev“ a „Ukrajina“ – „*Vláda zastavila sbližování s EU*“ (MFD, 22.11.2013, s.A7), „*Kyjev sa vzdialil od Únie*“ (SME, 22.11.2013), „*Žádná jednání s tou bandou!*“ (Právo, 12.12.2013, s.12), apod. Se stejnou konotací se ve většině článků MFD a SME píše i o policii, s níž je nejčastěji spojováno adjektivum „*brutální*“ a termín *útok/útočit*. Naopak levicová periodika Pravda a Právo výrazně častěji referují o policii nikoli jako o těch „špatných“, ale jako o jedné ze stran konfliktu.⁴⁴

⁴⁴ Např. článek „*Při potyčkách v Kyjevě zraněno přes 20 policistů*“, který deník Právo převzal z ČTK je jedním z mála článků, které se zabývají střety mezi oběma stranami z pohledu policistů. Tato informaci neotiskl žádný jiný sledovaný deník, MFD využila zprávu z ČTK pod titulkem „*Zákaz masek a stavění stání? Ukrajinci vyšli opět do ulic*“, a přestože informuje o útocích radikálů na policejní jednotky, neuvádí informaci o zraněných policistech. V podobném duchu informuje u událostech SME a Pravda uvádí pouze, že „*bitku pocítili aj novináři*“. (Právo, 20.1.2014, s.10, Pravda, 20.1.2014, s.14)

Prezident Putin, případně Rusko/Kreml, jsou jednoznačně představeni jako aktéři, kteří prostřednictvím „brutálního nátlaku“ (Právo, 22.11.2013, s.10). donutili Janukovyče ke krokům, které vedly k vypuknutí celé krize. Titulek „Evropská unie se naštvála na Rusko“ (MFD, 30.11.2013, s. A7) vyvolává dojem Ruska jako provinilce a „Rusi chcú rozdeliť Ukrajinu“ již staví do negativního světla celý národ. (SME, 7.2.2014, s. 10)

Velmi znatelný je rozdíl ve vyváženosti zdrojů mezi pravicovými a levicovými deníky – zatímco pravicové deníky se staví k ruským zdrojům výrazně negativně, případně je necitují vůbec, levicové deníky Právo a Pravda výrazně více reflektují dění také z pohledu těchto aktérů (viz Tabulka č.1 v kapitole 3.3 *Zdroje informací v člancích*). Nejvýraznějšího prohrěšku proti mezím seriózní žurnalistiky se v souvislosti s ruským podílem dopustil deník MFD, který použil termínu „Rusák“ na titulní straně vydání (viz Příloha 1.)

Demonstranti jsou v denících MFD a SME prezentováni jako „mírumilovní“ a „pokojní“ (Pravda, 6.12.2013, s.14), případně (spravedlivě) *rozzlobení*, nebo jako strana, která je v konfliktu „nevinně“ - „Janukovyč vyhnal Ukrajincov do ulíc“ (SME, 23.11.2013, s.1), ti ale nakonec „...vyhrali nad hrubou silou“ (SME, 12.12.2013, s.10). Při popisu střetů je v souvislosti s demonstranty použito slov jako *odpověděli*, *bránili se*, *reagovali*. Právo a Pravda častěji referují o střetech, které byly vyvolány demonstranty a na které naopak *reagovaly* policejní složky (např. Pravda, 20.1.2014, s.14; Právo, 25.1.2014, s. 14).

8.3. Zdroje informací v člancích

S předchozí kapitolou souvisí otázka, do jaké míry reflektovala zkoumaná periodika probíhající dění z pohledu hlavních zúčastněných aktérů. Graf č.4 znázorňuje zdroje, z nichž autoři článků jednotlivých periodik čerpali informace obsažené v textech. Zeleně jsou označeny oblasti, které mapují neutrálně až pozitivně laděné příspěvky týkající se Janukovyče, vlády, policie, Ruska a Putina.

Tabulka č.1: *Zdroje informací v člancích*

	MFD	Právo	SME	Pravda
rozhovory s vlastními politiky v samostatných člancích	1	2	8	3
citace opozice	16	43	5	19
citace evropských politiků	39	70	62	82
citace ukrajinských představitelů	7	33	6	44
citace demonstrantů	17	9	15	12
pohled policie	1	3	0	2
citace ruských zdrojů	3	22	2	14
rozhovory se zahraničními odborníky	3	2	6	12
samostatné články proti Janukovyčovi a vládě	4	0	4	0
samostatné články z pohledu Ruska, vlády, Janukovyče	0	2	0	2
citace osob podporujících kroky uk. vlády	1	7	2	6

Z tabulky je patrné, že dělicí linie v této komparaci jde v rovině pravice – levice. Zatímco všechny deníky využívaly ve velké míře citací proevropsky orientovaných zdrojů, deníky Pravda a Právo řádově častěji využívaly citací ruských zdrojů, přičemž ve většině případů šlo o ministra zahraničí Sergeje Lavrova a prezidenta Vladimira Putina. Z řad tehdejších ukrajinských elit je nejčastěji citován tehdejší premiér Mykola Azarov, v menší míře prezident Viktor Janukovyč. V jednom případě byla citována také ministryně spravedlnosti Olena Lukašová. (Právo, 16.1.2014, s.15). tak citace osob, které podporovaly kroky ukrajinské vlády jsou častější v periodikách levicového zaměření.

Pro vyslovení závěru, že jde o snahu o objektivní a vyvážené zpravodajství by však bylo vhodné zahrnout analýzu ještě jednoho tématu, v němž by zúčastněné strany stály v ideologické rovině na opačných stranách.⁴⁵ Na základě dostupných dat je nicméně možné konstatovat, že deníky Právo a Pravda vykazovaly ve zprávách týkajících se

⁴⁵ Nabízí se například analýza mediálního obrazu intervence USA v Iráku v denících Pravda a Právo.

ukrajinské krize ve zkoumané periodě řádově vyšší míru nestrannosti a vyváženosti, než tomu bylo u deníků MFD a SME.

Závěr

Analýza článků pojednávajících o ukrajinské krizi ve zpravodajství MFD, Práva, SME a Pravdy, a následná komparace jejích dílčích výsledků měla za cíl zjistit, do jaké míry tyto deníky poskytují svým čtenářům vyvážené zahraniční zpravodajství.

Po obsahové stránce práce odhalila disproporce ve vyjadřování mezi periodiky levicového a pravicového zaměření. Zatímco autoři deníků Pravda a Právo se vyjadřovali o probíhajícím dění stylisticky vyváženě, deníky MFD a SME využívaly ve svých příspěvcích prvků dramatizace a *human interest stories*. Pravicová periodika také výrazně méně uváděla informace od „negativně“ prezentovaných aktérů dění, jakými byli prezident Viktor Janukovyč, ukrajinská vláda, policie, prezident Putin, či Rusko.

S terminologií souvisí také problematika bulvarizace, která se nejvýrazněji projevila v deníku MFD. V této otázce je ale dobré si uvědomit, že ne v každém případě je tento proces známkou upadající kvality média. Jak poukazuje Karel Hvizďala (2011: 89) „*Bulvár je přirozenou součástí každé mediální krajiny svobodného světa.*“ V prostředí České a Slovenské republiky je klíčový fakt, že jejich obyvatelé mají neomezený přístup k celé škále informačních zdrojů, a už jen komparace dvou deníků se zaměřením na různě politicky orientovanou část populace znamená možnost různé interpretace jedné události, potažmo usnadnění reflexe nebo dohledání dalších informací.

Komparace poukázala na vyšší frekvenci výskytu článků ve slovenských titulech, rozdíl však není tak výrazný, aby bylo možné věrohodně ověřit stanovenou hypotézu, že vliv na větší záběr článků ve slovenských denících má regionální blízkost s Ukrajinou. Pro vyslovení takového závěru by bylo vhodné zahrnout do analýzy a následné komparace tisk z nejméně jedné další země.

Summary

The Analysis of articles about the Ukrainian crisis in the news of MFD, Právo, SME and Pravda, and its subsequent comparison of partial results was aimed to determine to what extent these newspapers give their readers a balanced foreign news. The content of the work revealed a disproportion in expression between left-wing and right-wing periodicals focus. While the authors dailies Pravda and the right to express themselves about current events stylistically balanced, dailies SME and MFD use in their contributions of dramatizations and human interest stories. The right-wing periodicals also significantly less information from the alleged "negative" events presented by actors, such as were President Viktor Yanukovich, the Ukrainian government, police, President Putin or Russia. The terminology is also related to the issue of dumbing down, which is most apparent in the daily MFD. On this issue, but it is good to remember that not, in any case, the process is a sign of declining media quality. As he points Karel Hvižďala (2011: 89) "The Boulevard is a natural part of each of the media landscape of the free world." In the Czech and Slovak Republics is crucial fact that their residents have unlimited access to the full range of information sources, and only a comparison of two dailies focusing on various politically oriented part of the population means the possibility of different interpretations of the same event, hence the possibility of self-reflection or trace other information. Comparison pointed to a higher frequency of articles in Slovak titles, but the difference was not as great, to be able to credibly verify the hypothesis that affect the broader scope of articles in Slovak dailies has regional proximity with Ukraine. For expressing such a conclusion would be appropriate to include in the analysis and subsequent comparison of printing at least one other country.

Použitá literatura

Primární zdroje:

- články týkající se tématu ukrajinské krize v denících MF DNES, Právo, Pravda a SME

Sekundární zdroje:

- BOJKO, Olexandr, and Vladimír GONĚC. *Nejnovější dějiny Ukrajiny*. 1. vyd. Brno: Jota, 1997.
- DULEBA, Alexander. *Ukrajina a Slovensko: geopolitické charakteristiky vývinu a medzinárodné postavenie Ukrajiny : implikácie pre Slovensko*. Bratislava: Veda, 2000.
- HAGEN, Lutz. Informační kvalita a její měření. In SCHULZ, Winfried, Lutz M HAGEN, Jakub KONČELÍK, Helmut SCHERER, and Irena REIFOVÁ. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004.
- HVÍŽDALA, Karel. *Mardata: vzpoury v žurnalistice : dějiny rozhovoru a další texty o médiích 2006-2011*. Praha: Portál, 2011.
- JIRÁK, Jan, and Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Praha: Portál, 2003.
- Kubát, M. a kolektiv, *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*, Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2004
- LARYŠ, Martin. Ukrajina. In KUCHYŇKOVÁ, Petra and Tomáš ŠMÍD. *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 2006.
- McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009.
- RUß-MOHL, Stephan, and Hana BAKIČOVÁ. *Žurnalistika. Komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005.
- SCHERER, Helmut. Úvod do metody obsahové analýzy. In Schulz, Winfried, Lutz M Hagen, Jakub Končelík, Helmut Scherer, and Irena Reifová. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004.
- ŠVANKMAJER, Milan [et al.]. *Dějiny Ruska*. 6., dopl. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2010.
- TRAMPOTA, Tomáš. *Metody výzkumu médií*. Vydání první. Praha: Portál, 2010.

- TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Vydání první. Praha: Portál, 2006.
- WILSON, Adrew. *Ukraine's orange revolution*. 1st. ed. New Haven: Yale University press, 2005.

Internetové zdroje:

- *Aktuálne výsledky*. [online]. [cit. 1. 4.2015]. Dostupné z <http://www.abcsr.sk/aktualne-vysledky/aktualne-vysledky/>.
- *Associated Press: What does EuroMaidan mean?* [online]. [cit. 15.5.2015]. Dostupné z <http://www.kyivpost.com/content/ukraine-abroad/associated-press-ukraines-euromaidan-whats-in-a-name-332812.html>.
- POVOLNÝ, David: *Bulvarizace médií je už příliš daleko*. Publikováno 25.09.2009. [online]. [cit. 15.5.2015]. Dostupné z <http://www.online.muni.cz/udalosti/1567-trampota-bulvarizace-medii-je-uz-prilis-daleko#.VVb0w0OHP8o>.
- *Jaceňuk: Federalizace Ukrajiny by vedla k panování malých Janukovyčů*. Publikováno 11.4.2014. [online]. [cit. 1.4.2015]. Dostupné z http://www.lidovky.cz/jacenuk-federalizace-ukrajiny-by-vedla-k-panovani-malych-janukovyctu-1gr-/zpravy-svet.aspx?c=A140411_224646_in_zahranici_ebr.
- *Janukovyč přišel se smírní dohodou, jež ho omezí. Opozice na ni kývla*. Publikováno 21.2.2014. [online]. [cit. 11.5.2015]. Dostupné z http://zpravy.idnes.cz/protesty-na-ukrajine-21-unora-2014-dm7-/zahranicni.aspx?c=A140221_074533_zahranicni_im.
- *MEDIA PROJEKT*. [online]. [cit. 2.4.2015]. Dostupné z http://www.median.cz/docs/MP_2014_zprava.pdf.
- *Priemerné tlačené a predané náklady denníka Pravda za rok 2014*. [online]. [cit. 2.4.2015]. Dostupné z http://data.pravda.sk/sk/download/PDF/Predaje_dennik_Pravda_2014.pdf.
- *Prodej novin: Deník stahuje náskok MF Dnes*. [online]. [cit. 3.4.2015]. Dostupné z <http://www.mediaguru.cz/2014/06/prodej-novin-denik-stahuje-naskok-mf-dnes/#.VR2H5I-aAUQ>.
- *Průzkum: Proč se čtou noviny?* [online]. [cit. 2.4.2015]. Dostupné z <http://www.newtonmedia.cz/cs/mediainfo-cz/svet/pruzkum-proc-se-ctou-noviny/detail>.
- *Rozdíl mezi Bleskem a MF Dnes ve čtenosti se snížil*. [online]. [cit. 3.4.2015]. Dostupné z <http://www.mediaguru.cz/2013/02/rozdil-mezi-bleskem-a-mf-dnes-se-snizil/#.VR2IHI-AUR>.

- *Rusko-ukrajinské vzťahy komplikuje minulosť a ruská menšina*. Publikováno 21.3.2014. [online]. [cit. 1.4.2015]. Dostupné z http://www.lidovky.cz/jacenuk-federalizace-ukrajiny-by-vedla-k-panovani-malych-janukovyacu-1gr-/zpravy-svet.aspx?c=A140411_224646_In_zahranici_ebr.
- *President Yanukovich says he will not resign*. Publikováno 22.2.2014. [online]. [cit. 1.4.2015]. Dostupné z <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/10655624/President-Yanukovich-says-he-will-not-resign.html>.
- TRAYNOR, Ian; GRYTSENKO, Oksana. *Ukraine aligns with Moscow as EU summit fails*. Publikováno 29.11.2013. [online]. [cit. 1.4.2015]. Dostupné z <http://www.theguardian.com/world/2013/nov/29/ukraine-yanukovich-moscow-eu-summit>.
- *Ukraine Opposition Vows To Continue Struggle After Yanukovich Offer*. Publikováno 25.1.2014. [online]. [cit. 11.5.2015]. Dostupné z <http://www.rferl.org/content/protesters-police-tense-standoff-ukraine/25241945.html>.
- *Ukraine presidential election 17 January and 7 February 2010, OSCE/ODIHR Election Observation Mission Final Report*. [online]. [cit. 11.5.2015]. Dostupné z <http://www.osce.org/odihr/elections/ukraine/67844?download=true>.
- *Väčšina denníkov vlani klesala ešte prudšie ako pred rokom*. [online]. [cit. 3.4.2015]. Dostupné z <http://medialne.etrend.sk/tlac/vacsina-dennikov-vlani-klesala-este-prudsie-ako-pred-rokom.html>.
- Výsledky průzkumu o prodejnosti deníku SME provedeného spoločnosťou Kancelária pre overovanie nákladov tlače ABC SR. [online]. [cit. 3.4.2015]. Dostupné z <http://www.abcsr.sk/aktualne-vysledky/archiv-vysledkov/>.
- *Udalosti na Ukrajině v lednu 2014*. [online]. [cit. 11.5.2015]. Dostupné z <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-lednu-2014-000110>.
- *Ukraine crisis: What we know about the Kiev snipers*. Publikováno 3.3.2014. [online]. [cit. 11.5.2015]. Dostupné z <http://www.bbc.com/news/world-europe-26866069>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: *Diagnóza Rusák*, titulní strana deníku MFD ze dne 1.2.2014

Přílohy

Příloha č. 1: *Diagnóza Rusák*, titulní strana deníku MFD ze dne 1.2.2014

